

FOLYÓIRATREPERTÓRIUM

(Válogatás külföldi folyóiratokból)

- AESC – Annales ESC (Paris)
AHR – The American Historical Review (Washington)
AHRF – Annales Historiques de la Revolution Française (Paris)
AIIA – Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie (Iasi)
AS – Archiv für Sozialgeschichte (Bonn)
ČČH – Československý Časopis Historický (Praha)
CEH – Central European History (Atlanta – Georgia)
DEAM – Deutsches Archiv für Erforschung des Mittelalters
DvT – Dějiny věd a techniky (Praha)
EEQ – East European Quarterly
EHR – The English Historical Review (Edinburgh)
ES – Era Socialista (București)
ESR – European Studies Review
HČ – Historický Časopis (Bratislava)
HD – Hospodářské Dějiny
HG – Historická Geografie
HŠ – Historické Štúdie
HZ – Historische Zeitschrift (München)
HT – History and Theory
IP – Isztoricsezki Pregled (Szófia)
IRSH – International Review of Social History (Amsterdam)
ISzSzSzR – Isztorija SzSzSzR (Moszkva)
JESHO – Journal of the Economic and Social History of Orient
JGO – Jahrbücher für Geschichte Osteuropas (München)
JGSLE – Jahrbüch für Geschichte des Sozialistischen Länder Europas (Berlin)
JMH – The Journal of Modern History (Chicago)
JW – Jahrbuch für Wirtschaftsgeschichte (Berlin)
MA – Le Moyen Age (Bruxelles)
MI – Magasin Istorice (București)
NLR – New Left Review
NNI – Novaja i Novejsaja Isztorija (Moszkva)
NRS – Nouva Rivista Storica

- QS – Quaderni Storici (Ancona)
 RA – Revista Archivelor (București)
 RH – Revue Historique (Paris)
 RHDGM – Revue d'Histoire de la deuxième guerre mondiale (Paris)
 RI – Rivista de Istorie (București)
 RMC – Revue modern et contemporaine
 RSI – Rivista Storia Italiana (Napoli)
 SA – Südostdeutsches Archiv
 SCo – Studia Contemporanea
 SH – Social History (London)
 SR – Slavic Review (The Ohio State University)
 SSb – Slezský Sborník (Opava)
 SSt – Studii Storici (Bologna)
 SUB–B – Studia Universitatis Babeş–Bolyai
 VI – Voproszū Isztorii (Moszkva)
 VMU – Vesztnik Moszkovszkogo Universziteta (Moszkva)
 ZAA – Zeitschrift für Agrargeschichte und Agrarsoziologia
 ZfG – Zeitschrift für Geschichtswissenschaft (Berlin)
 ZHF – Zeitschrift für Historische Forschung (Berlin)
 ZO – Zeitschrift für Ostforschung (Marburg/Lahn)

1981

Kongresszusok, konferenciák

HORVÁTH, P.: Pol'nohospodárstvo na Slovensku v období rozkladu feudalizmu (Szlovákia mezőgazdasága a feudalizmus bomlása idején). HD. 7. köt. 1981. 289–311.

1979 őszén Prágában rendezett csehszlovák–jugoszláv történész tanácskozáson elhangzott előadás elsősorban Szlovákiának az ősszmagyarországi, ill. a monarchián belül végbemenő mezőgazdasági fejlődésben betöltött szerepét és jelentőségét vizsgálja.

POPLAZAROV, R.: Agrární vztahy v Makedonii v období přechodu od feudalizmu ke kapitalizmu (Macedónia agrárviszonya a feudalizmusból a kapitalizmusba való átmenet időszakában). – HD. 7. köt. 1981. 241–267.

A csehszlovák–jugoszláv történész tanácskozáson (Prága, 1979 szept.) tartott beszámoló Macedónia agrárfejlődésével foglalkozik a 18. század végétől a 19. század utolsó harmadáig, pontosabban a hetvenes évekig.

ŠPIESZ, A.: Mesto v hospodársko-sociálnom živote Slovenska v 18. storočí (Város a 18. századi Szlovákia gazdasági-társadalmi életében). – HD 7. köt. 1981. 269–288.

A szlovák marxista történetírás legújabb eredményeit foglalja össze ez a csehszlovák–jugoszláv történész tanácskozáson megtartott (Prága, 1979. szept.) beszámoló.

KUČEROVÁ, K.: Vzt'ah mesta a dediny na Slovensku v 18. storočí (A város és a falu viszonya a 18. századi Szlovákiában). – HD. 7. köt. 1981. 227–240.

Prágában 1979 őszén megtartott csehszlovák–jugoszláv történész tanácskozáson elhangzott beszámoló a szlovákiai városok és vidék kölcsönös kapcsolatát vizsgálja, utal annak sajátos vonására.

SEDLÁK, F.: Názory na poddanskú otázkú a jej riešenie v druhej polovici 18. a na začiatku 19. storočia na Slovensku (A jobbágykérdésre és megoldására vonatkozó nézetek Szlovákiában a 18. század második felében és a 19. század elején). – HD, 7. köt. 1981. 339–363.

Prágában 1979 őszén megtartott csehszlovák–jugoszláv történész tanácskozáson elhangzott beszámoló elsősorban a jobbágykérdés megreformálására vonatkozó nézeteket, véleményeket (Hajnóczy, Berzeviczy, Kollár) elemzi.

TODOROVSKI, G.: Rozvoj měst řemesel a obchodu v Makedonii v druhé polovině 18. století (A városok, iparok és a kereskedelem fejlődése Makedóniában a 18. század második felében). – HD, 7. köt. 1981. 99–119.

Prágában, 1979 szeptemberében megrendezett 13. csehszlovák–jugoszláv történész bizottság tanácskozásán elhangzott felszólalás áttekintést ad Makedónia kapitalista fejlődésének kezdeti szakaszáról, a fejlődés ellenére meglévő gazdasági és társadalmi elmaradottság politikai okairól a 19. század első évtizedéig.

HADŽIBERGOVIĆ, I.: Předpoklady rozvoje kapitalismu v Bosně a Hercegovině v 19. a na počátku 20. století (A kapitalista fejlődés feltételei a 19. századi és a 20. század eleji Boszniában és Hercegovinában). – HD. 7. köt. 1981. 121–144.

Az 1979 szeptemberében Prágában, a csehszlovák–jugoszláv történész tanácskozáson tartott előadás elsősorban a berlini kongresszus és az osztrák–magyar 1878-as okkupáció után bekövetkezett helyzet viszonyait vizsgálja az I. világháború kirobbanásáig.

KRALJAČIĆ, T.: Úloha cizího kapitálu ve vývoji kapitalismu v Bosně a Hercegovině (Az idegen tőke szerepe Bosznia és Hercegovina kapitalista fejlődésében). – HD. 7. köt. 1981. 313–338.

A csehszlovák–jugoszláv történész tanácskozáson (Prága, 1979. szept.) elhangzott előadás a gazdasági fejlődéséről ad áttekintést az osztrák–magyar annexiótól az első világháború kirobbanásáig.

VODOPIVEC, P.: První ohlasy průmyslové a technické revoluce ve slovinských zemích (Az ipari és a technikai forradalom első visszhangja a szlovén területeken). – HD. 7. köt. 1981. 173–201.

1979 szeptemberében, Prágában tartott csehszlovák–jugoszláv történész tanácskozáson elhangzott beszámoló áttekintést ad Szlovénia legfontosabb ipari ágazatainak fejlődéséről az 1848-as forradalomig.

VESELÁ, Z.: Země jižní Jugoslávie v sociálně ekonomické struktuře osmanské říše (Dél-Jugoszlávia országai az oszmán birodalom társadalmi-gazdasági struktúrájában). – HD. 7. köt. 1981. 71–82.

Az 1979 őszén Prágában rendezett csehszlovák–jugoszláv történész bizottság 13. ülészakán elhangzott előadás főleg Bosznia, Hercegovina és a Koszovo viszonyait vizsgálja a 18. század első évtizedeiben.

HALAGA, O.R.: Význam nadregionálních trhů v ekonomice Slovenska v stredoveku (Az interregionális piacok jelentősége a középkori Szlovákia gazdaságában). – HS. 25. köt. 1981. 151–174.

A cikk „A város és piac a feudalizmusban” témára (Bazin, 1977. jún. 2–3.) rendezett nemzetközi konferencián tartott előadás része; a középkori Szlovákia bel- és külpiaci viszonyaival foglalkozik a 11–16. században.

VOZÁR, J.: Banská a priemyselné výroba na Slovensku v období prechodu od feudalizmu ku kapitalizmu (Bányászat és ipari termelés Szlovákiában a feudalizmusból a kapitalizmusba való átmenet idején). – HD. 7. köt. 1981. 145–172.

A csehszlovák–jugoszláv történész bizottság 13. ülészakán (Prága, 1979. szept.) tartott előadás a bányászatnak és az ipari termelésnek azokat a jellemző vonásait vizsgálja, amelyeknek szerepe volt a feudális termelési viszonyok gyengítésében és megszüntetésében a kapitalista termelési viszonyok kialakulásában és fejlődésében.

ŠMERDA, M.: Úloha a charakteristické rysy třídnicího boju poddaného lidu v českých zemích, Uhrách a jižním Polsku v období pozdního feudalismu (A jobbágyság osztályharcának feladatai és sajátos vonásai a feudalizmus kései időszakában a cseh ország-részekben, Magyarországon és Dél-Lengyelországban). – HS. 25. köt. 1981. 79–100.

A tanulmány a csehszlovák–magyar történész vegyesbizottság 13. ülészakán (Martin, 1977. jún. 15.) elhangzott referátum kibővített változata.

HEJL, F.: Změny společenské struktury ve střední a jihovýchodní Evropě a proces počátku formování novodobých národů středního obrození (Közép- és Délkelet-Európa társadalmi struktúrájában végbemenő változások és a felvilágosodás-korabeli újkori nemzetek kialakulásának kezdeti folyamata). – HD. 7. köt. 1981. 7–29.

A csehszlovák–jugoszláv történész bizottság 13. ülészakán (1979. szept.) elhangzott előadás a feudalizmusból a kapitalizmusba való átmenet bonyolult gazdasági, társadalmi és politikai körülményei közepette vizsgálja a problémát.

HROCH, M.: Někteřé typologické charakteristiky přechodu ke kapitalismu ve střední a jihovýchodní Evropě (A kapitalizmusba való átmenet néhány tipológiai sajátossága Közép- és Délkelet-Európában). – HD. 7. köt. 1981. 61–69.

A csehszlovák–jugoszláv történész tanácskozáson elhangzott előadás (1979.

szept.) a polgári forradalom, az ipari forradalom, a szervezett munkásmozgalom, a nemzeti agitáció kezdeti fázisát, a tömeges nemzeti mozgalom kibontakozását és az újkori nemzet deformálódásának viszonyát vizsgálja.

Elmélet, módszertan

SCHMIDT, R.: Kulturgeschichte in landeshistorischer Sicht (Kultúrtörténet tartománytörténeti szempontból). – ZO. 30. 1981:3. 321–348.

A szerző cikke első részében a kultúrtörténet lényegét kutatja, majd a történelmi országismeret jelentőségét, fejlődését és módszereit mutatja be.

DREITZEL, H.: Die Entwicklung der Historie zur Wissenschaft (A história tudománnyá fejlődése). – ZHF. 8. 1981:3. 257–284.

A történelemelméleti tanulmány azokat a történelmi, tudománytörténeti körülményeket, feltételeket és kritériumokat mutatja be és elemzi, amelyek lehetővé tették a história tudományosodását. E folyamat kezdetét a szerző a 19. század elejére helyezi.

BARNARD, F.M.: Accounting for actions: casuality and teleology (A történészek számbavétele: a véletlen és a teleológia). – HT. 1981. vol. XX. No. 3. 291–312.

Az emberi történet alapanyagául szolgáló cselekvés – oka, célja, belső jelentése – a szándékosság vizsgálata a történetfilozófiában.

RENZI, P.: L'esame di storia moderna: appunti e riflessioni (Vizsgázás az újkori történelemből: jegyzetek és megjegyzések). – NRS. 1981. május–augusztus, t. 65. f. 3–4. 415–429.

Didaktikai tapasztalatok és problémák a történelem periodizációs szempontjainál – történelmi ismeretek és a memóriafejlesztés indokai és lehetőségei – vizsgák és tesztek.

HARRISON, R.: Marxism as Nineteenth-century Critique and Twentieth-century Ideology (Marxizmus, mint 19. századi kritika és 20. századi ideológia). – History 66. 1981:217. 208–220.

A cikk a marxizmus, mint elmélet és politikai gyakorlat között keresi az összefüggést.

HIRSCHMAN, A.O.: Grandeur et décadence de l'économie du développement (A fejlődésgazdaságtan tündöklése és hanyatlása). – Annales ESC 36. 1981:5. 725–745.

A fejlődésgazdaságtan a II. világháború utáni első évtizedben virágzott. Fő tétele: a fejlett és a fejlődő országok közötti gazdasági kapcsolatok mindig előnyösek. A hetvenes évektől a neo-marxista és a neo-klasszikus közgazdaságtan kritizálja a fejlődésgazdaságtan eszméit.

HURST, B.C.: The myth of historical evidence (A történeti bizonyíték mítosza). – HT. t. 20. 1981:3. 278–290.

A realista empirizmus és az instrumentalizmus/konstrukcionizmus elemzése
– az adatok leírása és a következtetés jogosultsága a történetfilozófiában.

OLDFIELD, A.: Moral judgments in history (Morális megítélés a történetírásban). – HT. t. 20. 1981:3. 260–277.

Az erkölcsi megítélés kritériumai, helye, funkciója a történetírásban.

BARTOŠ, J.: K pojetí regionu (Adalék a régió értelmezéséhez). – SSb. 79. 1981:4. 289–297.

A szerző e vitacikkében a csehszlovák történetírásban a historiográfia elméleti és módszertani kérdéseiről folytatott vitán belül a régióra vonatkozó nézeteit foglalja össze.

HERRMANN, J.: Zum historisch-kulturellen Erbe vorkapitalistischer Gesellschaftsformationen (A kapitalizmus előtti társadalmi formációk történelmi-kulturális örökségéhez). – ZfG. 1981:6. 29. 483–494.

A szerző fogalommeghatározással kezdi, felvázolja a történelmi-kulturális örökség tartalmát, e tárgykör kutatásának és ábrázolásának különböző diszciplínáit, végül szemügyre veszi a korai társadalmi formációk forráshelyzetét és az ezzel kapcsolatos feladatokat.

MORINEAU, M.: Allergico contabile. – AESC. 36. 1981:4. 623–649.

A 16–18. századi gazdaságtörténetírással kapcsolatos kritikai észrevételek, metodológiai problémák.

Historiográfia

LIVEANU, V. – GAVRILA, I. – MOŢEI, C.: Statistica matematica și istorie (A matematikai statisztika és a történelem). – RI. 33. 1980:9. 1697–1737.

A történelmi kutatás módszertanának kibővítése új megvilágításba helyezte az 1907-es általános romániai parasztfelkelést.

PAWLIKOWÁ, V.: Formovanie národných historiografií v krajinách subsaharskej Afriky (A nemzeti történetírás kialakulása Afrika szubzaharai országáiban). – HČ. 29. 1981:4. 522–548.

A tanulmány a fekete Afrika országáiban kibontakozó nemzeti történetírás alapvető fejlődési tendenciáiról, a tulajdonképpeni történettudomány helyzetéről, első eredményeiről, és azokról a legfontosabb irányzatokról tájékoztat, amelyek ezekben az országokban a gyarmatosítás és az antikolonializmus problematikájának megvilágítására, s bemutatására vállalkoztak.

CERNOVODEANU, P. – REZACHEVICI, C.: Infapuri și priorități în medievistica romaneasca (A román középkor-kutatás teljesítménye és elsőbbsége). – RI. 1980. 33. tom. 7–8. nr. 1281–1377.

Historiográfiai áttekintés a felszabadulás utáni román történések a középkor kutatásáról.

BOIA, L.: Evoluția științei istorice românești (A román történettudomány fejlődése). – RI, 1981:7. 1233–1251.

Írányzatok a történetírásban a 15–20. században.

DIGGINS, J.P.: Power and Authority in American History: The Case of Charles A. Beard and his Critics (Hatalom és autoritás az amerikai történelemben: Charles A. Beard esete és kritikája). – AHR, 86. 1981:4. 701–730.

A cikk a neves historiográfus, Charles A. Beard (1874–1948) elméletét tanulmányozza.

ŠTAIF, J.: Problematika metodologie historiografie v českém dějepisectví po roce 1945 (A történetírás módszertani kérdései az 1945 utáni cseh történetírásban). – ČCH. 29. 1981:5. 731–755.

A tanulmány befejező része az 1963–1968, ill. az 1968–69-es válság időszaka cseh történetírásának módszertani megközelítését elemzi.

KOBYLKOVÁ, L. – KUBIŠOVÁ, V.: Západoevropská historiografie o sociálně ekonomickém vyvoji měst. /Období prechodu od feudalismu ke kapitalismu/. (Nyugat-európai történetírás a társadalmi-gazdasági fejlődéséről. /A feudalizmusból a kapitalizmuba való átmenet időszakában./) – ČCH. 29. 1981:4. 570–599.

A tanulmány az angolszász, a francia és a németalföldi historiográfia szervezetét, helyzetét és irányvonalát vizsgálja, értékeli, vagyis az utóbbi évek e témára vonatkozó legjelentősebb munkáit veszi kritikai elemzés alá.

PODRIMAVSKÝ, M.: Slovenské dejiny v diele Š.M. Daxnera (A szlovák történelem Š.M. Daxner művében). – HC. 29. 1981:4. 506–581.

Š.M. Daxner (1822–1892) a 19. századi szlovák nemzeti politikai mozgalom egyik kiemelkedő egyénisége, aki publicisztikai, történetírói tevékenysége révén jelentős mértékben hozzájárult a szlovák történelmi és nemzeti tudat alakításához, formálódásához.

MARSINA, R.: Osvietenský historik Ján Severini (1716–1789). (Severin János – 1716–1789 –, a felvilágosult történész). – HC. 29. 1981:3. 404–414.

A besztercebányai evangélikus gimnázium igazgatója (1755-től haláláig) történeti munkáit elméleti, elsősorban a szlávokra és a szlovákokra vonatkozó részekre helyezi a hangsúlyt, de nagyra értékeli Severini pedagógiai és pedagógiai-szervező tevékenységét is.

AFFERICA, J.: Academician Lev Vladimirovich Cherepnin, 1905–1977: In Memoriam (In memoriam Lev Vladimirovich Cherepnin akadémikus, 1905–1977). – SR. 39. 1980:4. 633–668.

A cikk Cherepnin szovjet történészprofesszor tudományos munkásságát méltatja.

MENANT, F.: La connaissance du Moyen Age en Lombardie aux XVIIe et XVIIIe siècles. Un exempline de la révolution historiographique moderne (A középkor ismerete Lombardiában. Példa az újkori történetírás forradalmára). – MA. 1981. t. 87. f. 3–4. 419–454.

Új metodológia kialakítása – az olvasóközönség igénye a múlt képének módosítására, a hamisítások módszerei.

Nemzetközi kapcsolatok

SIMONESCU-DĂSCĂLESCU, S.: Știri noi despre relațiile diplomatice dintre Ștefan cel Mare și Maximilian I de Habsburg (Új adalékok Stefan cel Mare és I. Miksa közötti diplomáciai kapcsolatáról). – RI. 33. 1980:10. 1981–1987.

Moldva uralkodójának szeme előtt egy nagy török-ellenes koalíció létrehozása lebegett, amelynek vezetőjéül a Habsburg házat remélte megnyerni.

BLACK, C.F.: Perugia and Papal absolutism in the sixteenth century (Perugia és a pápai abszolutizmus a 16. században). – EHR. 1981. július, t. 96. f. 380. 509–539.

P. Paruta velencei követ jelentése alapján. Róma és a pápai állam egyéb városai közötti viszony, politikai, adminisztratív és pénzügyi vonatkozásban.

DEMÉNY, L.: Relațiile economice între Transilvania și Anglia în prima jumătate a secolului al XVII-lea (Erdély és Anglia gazdasági kapcsolatai a 17. század első felében). – RI. 1980. t. 33. nr. 11. 2107–2125.

A megélénkült gazdasági kapcsolatokról Szeben és Kolozsvár vámjegyzékei tanúskodnak.

MIDDLETON, Ch.R.: Palmerston, Ponsonby and Mehmet Ali: Some Observations on Ambassadorial Independence in the East 1838–1840. (Palmerston, Ponsonby és Mehmet Ali: Észrevételek a követi függetlenséggel kapcsolatban a Közel-Keleten, 1838–40). – EEQ. 15. 1981:4. 409–424.

A címben jelzett időszakban az angol diplomaták felkészültsége nem volt elégitő és ezért gyakran kaptak utasításokat hazulról. A cikk az angol külpolitikát döntően befolyásoló külügyi államtitkárok karrierjét ismerteti.

ĀAYLEN, J.O.: The Tsar and the British Press: Alexander III. and the Pall Mall Gazette, 1888. (A cár és a brit sajtó: III. Sándor és a Pall Mall Gazette, 1888). – EEQ. 15. 1981:4. 425–439.

1888-ban a londoni Pall Mall Gazette szerkesztője, Stead, az angol–orosz kapcsolatokat szorgalmazó cikket jelentette meg III. Sándor cár engedélyével. A cikk szelleme ellenkezett az angol külpolitikai elképzelésekkel. A tanulmány a cárral készített interjúból közöl részleteket.

ARTAUD, D.: Sur l'entre-deux-guerres. Wilson à la conférence de la paix, 1919. (A két világháború közti időszakról. Wilson a békekonferencián, 1919). – RHDGM. 31. 1981:4. 97–107.

Angol és amerikai rivalizálás a békekonferencián. Wilson tervei Európa újjáépítésére.

BOTORAN, C.: România în sistemul tratatelor de pace de la Paris. 1919–1920. (Románia a párizsi békeszerződések rendszerében). – RI. 33. 1980:11. 2071–2087.

A nyugati nagyhatalmak képviselőinek (Charles Seymour, Allen W.A. Leeper, André Tardieu, Victor S. Mamatey etc.) tárgyalásai és véleménye az egységes román nemzetállam létrehozásáról és Erdély hovatarozásáról.

ZUNINO, P.G.: Unité de l'Occident et lutte contre le communisme. Le Vatican et l'URSS entre les fronts populaires et la défaite de l'Axe (A Nyugat egysége és harca a kommunizmus ellen: a Vatikán és a SzU a népfrontok és a tengelyhatalmak veresége között). – RHDGM. 3. 1981:4. 19–40.

A Szovjetunió és a Vatikán diplomáciai viszonyának alakulása, a Vatikán szovjetellenessége és antikommunizmusa 1920 és 1939 között.

FUCHS, G.: Výchnam „Locarna” v německo-československých vztazích (A „Locarno” jelentősége a német–csehszlovák kapcsolatokban). – ČČH. 29. 1981:6. 847–878.

A szerző az 1925-ben megkötött locarnói egyezményt elemezve aláhúzza, hogy az a német imperializmus nagy nyeresége, ugyanakkor Csehszlovákia nemzetközi veresége volt. A német kormánnyal megkötött részmegállapodások Csehszlovákiát a gazdaságilag, politikailag – s később katonailag – egyre erősödő Németország kiszolgáltatottjává tették.

GIBIANSZKIJ, L.Ja.: Pozicii SzSzSR, Anglii i SzSA v otnosenii Bolgarii, Rümünii, i Vengrii nakanune Krümszkoj konferencii (A SzU, Anglia és az USA állásfoglalása Bulgáriával, Romániával és Magyarországgal kapcsolatban a krími konferencia előestéjén). – SzSz. 1981:3. 14–29.

Bulgária, Románia, Magyarország belpolitikai helyzetének vázlatos elemzése, a Szövetséges Ellenőrző Bizottság tevékenysége.

GIBIANSZKIJ, L.Ja. – ZELENIN, V.V.: Nekotorie aspektü jugoszlavo-szovetszkih otnosenij v maloizvesztñuh dokumentah, vüsztopljenijah i sztat'jah I. Broz Tito (A jugoszláv–szovjet kapcsolatok néhány aspektusa Tito beszédei, cikkei és a vele kapcsolatos kevésbé ismert dokumentumok alapján). – SzSz. 1981:6. 3–25.

A Szovjetunió archívumaiban lévő, Titoval kapcsolatos dokumentumok alapján elemzi a szovjet–jugoszláv kapcsolatokat.

SCHIEDER, Th.: Die mittleren Staaten im System der grossen Mächte (A közepes nagyságú államok a nagyhatalmak rendszerében). – HZ. 232. 1981:3. 583–604.

A szerző a közepes nagyságú államok és a nagyhatalmak viszonyának kérdését vizsgálja, főként az 1945 utáni időszakban Európában, feltárva a mai közepesnek számító államok történelmi szerepét, egykori nagyságát.

BORREGO, J.: Metanational Capitalista Accumulation and the Emerging Paradigm of Revolutionist Accumulation (Metanacionális kapitalista felhalmozás és a forradalmi felhalmozás paradigmája). Review, 4. 1981:4. 713–777.

A cikk megpróbálja meghatározni azokat a globális társadalmi, gazdasági és politikai erőket, amelyek hatással vannak a nemzetek közötti, a nemzeti és a regionális társadalmi formációkra és következésképpen a társadalmi változókat befolyásolhatják.

Munkásmozgalom, a munkásmozgalom ideológiája

KAMENEC, I.: Pačiatky marxistického historického myslenia na Slovensku (A marxista történelmi gondolkodás kezdetei Szlovákiában). – HC. 29. 1981:5. 628–652.

A szerző a két világháború közötti marxista történetírás ideológiai, módszertani és interpretációs feltételeit megteremtő szlovák kommunista publicisztika kialakulását, fejlődését vizsgálja; a marxista történelmi publicisztikának fontos szerepe volt a kommunista párt által folytatott ideológiai és politikai harcban, a párt által kifejlesztett politikai nevelő munkában.

VOSAHLIKOVÁ, P.: Ideový a politický vývoj Československé sociální demokracie v době národní a demokratické revoluce (květen 1945 – listopad 1947). (A csehszlovák szociáldemokrácia eszmei és politikai fejlődése a nemzeti és demokratikus forradalom időszakában 1945 május – 1947 november). – ČČH. 29. 1981:4. 515–545.

A tanulmány a Csehszlovák Szociáldemokrata Párt arculatát, politikáját, az 1945 után bekövetkezett változásokban játszott szerepét vizsgálja a párt XXI. kongresszusának összehívásáig (1947. nov.-ig). Arról a pártról ad áttekintést amely 1945 után ugyan nem képviselt meghatározó politikai erőt, de ebben az időszakban lépett a maga megújításának szakaszába, kezdte küzdelmét a párt jellegének meghatározásáért, a Nemzeti Frontban elfoglalt helyének és funkciójának körvonalazásáért.

VONDRAŠEK, V.: KSČ a mocenskopolitický zápas v Československu v průběhu roku 1947 (A CsKP és a hatalmi-politikai küzdelem 1947-ben). – ČČH. 29. 1981:4. 481–514.

A tanulmány a fordulat évét megelőző egy év drámai politikai küzdelmeiről ad áttekintést, arról a harcról, amelyet a cseh és a szlovák kommunisták – az ország demokratikus erőinek az élén – a reakciós, burzsoá erők ellen vívtak a 2 éves gazdasági – újjáépítési – terv sikeres befejezéséért, a kulcsfontosságú ipari ágazatok államosításáért, főleg a politikai hatalom megszerzéséért.

BABINCOVÁ, M. – BAKALA, J. – GAWRECKI, D.: Výsledky výzkumu dějin dělnického hnutí. KSČ a budování socialismu v severomoravském kraji, 1917–1980. (A munkásmozgalom története kutatásának eredményei. A CsKP és a szocializmus építése az Észak-morva területen, 1917–1980.) – SS. 79. 1981:3. 186–214.

A cikk az észak-morvaországi munkásmozgalom történetét három szakaszra

bontva vizsgálja; az első rész az 1917-ig, a második az 1917–1945, a harmadik pedig a felszabadulás óta eltelt évtizedek eseményeit.

TAJTÁK, L.: Vývoj robotníckého hnutia na Slovensku na začiatku 20. storočia (A szlovákiai munkásmozgalom fejlődése a 20. század elején). – *HČ.* 29. 1981:6. 820–856.

A cikk a szlovák munkásmozgalomnak – amely a mai szlovákiai területen számbelileg népesebb csoportja volt a munkásosztálynak, de szervezetenként és ideológiailag a magyarországi munkásmozgalom legelmaradottabb rétege – a magyarországi szociáldemokrata párt agrár és nemzetiségi programja kialakításáért, annak következetes végrehajtásáért, a szlovák munkássajtó megteremtéséért, a szlovák munkásságnak a szakszervezeti mozgalomba való bekapcsolódásáért, szlovák szociáldemokrata munkásmozgalom pozsonyi központjának létrehozásáért folytatott küzdelmét dolgozza fel.

DEWITTE, Ph.: La CGT et les syndicats d'Afrique occidentale française, 1945–1957 (A CGT és francia Nyugat-Afrika szakszervezetei, 1945–1957). *Le mouvement social* 1981:4. 3–32.

A CGT kettős arculata a francia Nyugat-Afrika szakszervezeteivel szemben: egyrészt támogatja az afrikai társadalmi harcokat és a függetlenségi törekvéseket, másrészt bizonyos asszimilációs törekvések is érvényesülnek.

ZVADA, J.: Francouzští socialisté v krizi po březnových parlamentních volbách v roce 1978 (A francia szocialisták válsága az 1978-as márciusi parlamenti választások után). – *ČCH.* 29. 1981:6. 826–846.

A cikk a francia szocialistáknak a parlamenti választásokon elszenvedett veresége után bekövetkezett válsága okait és következményeit elemzi, főleg a párt eszmei orientációjában és politikai koncepciójában bekövetkezett mély válság kihatásait, valamint a szocialistáknak a francia kommunistákhoz való viszonyát és politikai irányvonalát vizsgálja.

LIVEANU, V.: Cercurile socialistă din Romania și marxizmul (A romániai szocialista körök és a marxizmus). – *RI.* 1981:7. 1273–1297.

A romániai munkásmozgalom 1883–1889 között.

DEAC, A.: Contribuția activă a revoluționarilor românești la dezbateră problema mișcării muncitorești internaționale (A román forradalmárok aktív részvétele a nemzetközi munkásmozgalom vitáiban). – *RI.* 1981:8. 1445–1472.

A romániai munkásmozgalom a 19. század végétől: vélemények és személyiségek szerepe.

PUȘCAȘ, V.: Făurirea Partidului Comunist Român (A Román Kommunista Párt megalakulása). *Crisia*, 1981. 19–27.

A szerző összefoglalja azokat az eseményeket a szocialista mozgalmon belül, amely három részre szakadáshoz és a kommunista párt megalakításához vezetett.

DRECIN, M.: Mișcerea muncitorească și socialistă din Bihor (A Bihar megyei munkás- és szocialista mozgalom). – Crisia, 1981. 7–19.

Az 1918–1921-es periódusban két kérdés foglalkoztatta a munkásmozgalmat: viszonyulás az 1918. december 1-i gyulafehérvári határozatokhoz, és a kommunista párt kialakulásához.

Începuturile mișcării muncitorești și socialiste în România (A romániai munkás-szocialista mozgalom kezdetei). – AI. 27. 1981:4. 127–172.

A teljesség igényével fellépő tanulmány olyan fontos fejezeteket tartalmaz, mint a munkásosztály megjelenése Romániában a 19. század elején, az utópikus szocializmus képviselői az országban, a szocialista körök jelentősége; majd a RSzDP megalakulása és első kongresszusának menete és napirendi pontjai, nem feledkezve meg arról sem, hogy az egyes országrészek között a fejlődési folyamat másképpen alakult.

Egyetemes történet

GRAUS, F.: Randgruppen der Städtischen Gesellschaft im Spätmittelalter (A városi társadalom szélén élő csoportok a későközépkorban). – ZfHF. 8. 1981:4. 385–438.

Az érdekes, újszerű megközelítéseket tartalmazó tanulmány kísérletet tesz a későközépkori városi társadalom peremén élő rétegek meghatározására (egyáltalán mely rétegek sorolhatók ide? a szerző szerint: leprások, kiközösítettek, becstelének, boszorkányok, bűnözők) életkörülményeik, helyük, a társadalomban betöltött szerepük, a többi városi rétegekhez fűződő viszonyuk megvilágítására.

ŽIDLÍK, A.: Přispěvek ke studiu dějin středověkých měst (Adalék a középkori városok történetéhez). – HČ. 29. 1981:4. 549–555.

A rövid cikkében a szerző áttekintést ad azokról a legújabb polgári és marxista nézetekről, amelyek célja a középkori város definíciója.

CLASSEN, P.: Zur Geschichte der „Akademischen Freiheit“ vornehmlich im Mittelalter (Az „akadémiai szabadság” történetéhez, különösen a középkorban). – HZ. 232. 1981:3. 529–554.

A tudományos gondolkodás, a tanítás és tanulás szabadságának megléte, illetve annak hiánya a német egyetemeken a 13–16. században.

RUIZ DOMENEC, J.E.: L'idea della cavalleria medievale come una teoria ideologia della società (A középkori lovagság eszméje, mint a társadalom ideológiai elmélete). – NRS, 1981. május–augusztus. t. 65. f. 3–4. 341–367.

A tárgyra vonatkozó historiográfia eddigi eredményeinek módszertani vizsgálata – alaptévedések és ellentmondások a fogalmak értelmezésében – a lovagság, mint társadalmi jelenség és a róla kialakított kép az egykorú irodalomban.

ZABOROV, M.A.: Konceptija krezstovih pohodov v isztorii, politike, literature (A kereszties hadjáratok koncepciója a történelemben, a politikában és az irodalomban). – VI. 1981:11. 109–121.

Az eredeti középkori fogalmak új élete a mai politikai, irodalmi kifejezésekben.

TITS DIEUAIDE, M.J.: L'évolutions des techniques agricoles en Flandre et en Brabant: XIVe–XVIe siècle (A földművelő technika fejlődése Flandriában és Brabantban: XIV–XVI. sz.). – AESC. 36. 1981:3. 362–381.

Míg Európa nagyrészen a későközépkor és a korai újkor a mezőgazdasági eljárások területén stagnálást hozott, Brabantban és Flandriában nagyarányú fejlődés ment végbe. Ennek fő okai: a nagy népsűrűség, a pestis kevésbé sújtotta e vidékeket, és a parasztok relatív szabadsága.

OAKLEY, F.: Natural law, the „Corpus mysticum” and consent in conciliar thought from John of Paris to Matthias Ugonius (A természeti törvény, a „Corpus Mysticum” tétel és a zsinati felfogás elfogadása John of Paris-tól Matthias Ugonius-ig). – Speculum, 1981. okt. t. 56. f. 4. 786–810.

A pápaság hatalma, a zsinat, és a világi hatalom viszonya a 14–16. században.

PONZO, G.: I parlamenti e la nascita degli eserciti parmenanti. L'empio del Piemonte (1451–1560). (A parlamentek és az állandó hadseregek létrejötte. Piemont példája. – NRS, 1981. május–augusztus. t. 65. f. 3–4. 368–379.

A nyugat-európai abszolút monarchiák politikai- és intézménytörténete – a törvényhatósági intézmények működése, szerepük az abszolút hatalom kiépítésében.

GEMIL, T.: Documente turcești inedite (Kiadatlan török források). – RA. 1981:3. 351–361.

Az Állami Levéltár „Törökország” kollekcijából válogatás (16–17. század).

MALOWIST, M.: Merchant Credit and the Putting-Out System: Rural Production During the Middle Ages (Kereskedői hitel és a „teljesítmény” rendszer: vidéki termelés a középkorban). – Review, 4. 1981:4. 667–682.

A középkori Európa kereskedelmi hálózatának sajátosságait, a kereskedővárosokban élők által igénybevett és nyújtott hitelek (áruhitel) formáit ismerteti.

RYAN, M.T.: Assimilating New Worlds in the Sixteenth and Seventeenth Centuries (Új világrészek asszimilációja a 16. és 17. században). – CSSH. 23. 1981:4. 519–538.

A cikk az európai civilizáció és az újonnan felfedezett területek kultúráinak ütközését vizsgálja.

CSERNJAK, E.B.: Zapadnoevropejszkie maszonsztvo XVIII veka (A XVIII. századi szabadkőművesség Nyugat-Európában). – VI. 1981:12. 109–118.

A titkos társaságok francia, angol, német történiát eleveníti fel.

LARQUIÉ, C.: Le rachat des chrétiens en terre d'Islam au XVIIe siècle, 1660–1665 (A keresztények visszavásárlása az Iszlám területein a XVII. században, 1660–1665). – RHD. 94. 1980:4. 297–351.

A keresztény foglyok, rabszolgák visszavásárlási folyamatának vizsgálata vallási, társadalmi-gazdasági és mentalitástörténeti szempontokból elsősorban a 17. századi Spanyolország és Marokkó vonatkozásában.

STOREZ, I.: La philosophie politique du chancelier d'Aguesseau (D'Aguesseau kancellár politikai filozófiája). – RH. 1981. október–december. No. 540. 381–400.

D'Aguesseau (1667–1751) kancellár életpályája, működésének látszólagos ellentmondásai – a cartesianus gondolkodás elterjedése, az intellektuális individualizmus átvitele a vallás és a politika területére – D'Aguesseau törvényhozásának modernsége mellett a konzervatív monarchia szolgálata.

LEYSER, K.: Ottonian government (Az Ottók kormányzása). – EHR. 1981. okt. t. 96. f. 381. 721–753.

Az Ottók birodalmának adminisztrációja, intézményei, társadalmi hierarchiája, erőforrásai a kor krónikásai és annalistái tükrében.

BELINA, P.: Teoretické kořeny a státní praxe osvícenského absolutismu v habsburské monarchii (A felvilágosult abszolutizmus elméleti gyökerei és az állam gyakorlata a Habsburg Monarchiában). – ČČH. 29. 1981:6. 879–905.

A tanulmány – amelyet egy külön bevezető rész nyit meg – első része a felvilágosult abszolutizmus államtudományi és nemzetgazdasági koncepciónak a fejlődésével, a második rész pedig a felvilágosult abszolutizmus állami gyakorlatának alakulásával foglalkozik. A befejező rész a tanulmány főbb következtetéseit összegzi.

VUKADINOVIC, R.: Prospects for Mediterranean Security (A mediterrán térség biztonságának távlatai). – CASS. 15. 1981:4. 508–514.

A tanulmány a mediterrán térség politikai megosztottságával kapcsolatban kifejti a terület biztonságának buktatóit.

HOLMES, C.: Government files and privileged access (Kormányiratok és privilegizált hozzáférés). – SoH. 6. 1981:3. 333–350.

Az Egyesült Királyság politikájával kapcsolatos iratok hozzáférhetőségéről szól, és kritizálja a titkosnak minősített dokumentumoknak a zárlat alól történő feloldásának nehézségét.

KLEINKNECHT, A.: Innovation, Accumulation and Crisis: Long Waves in Economic Development? (Újítás, felhalmozás és válság: a gazdasági fejlődés hosszútávú együttműködési). – Review. 4. 1981:4. 683–712.

A cikkíró a találmányok, újítási eljárások és a gazdasági válság közötti közvetlen kapcsolatot kutatja a fejlett nyugat-európai gazdaságokban. Véleménye szerint az 1935 körül megvalósított modernizálás Németországban 1950 és 1977 között jelentkezett felhalmozást előidéző hatással.

Közép- és Délkelet-Európa

TANAȘOCA, A.: Autonomia vlahilor din Imperiul Otoman în sec. XV–XVII. (A vlahok önkormányzata a XV–XVII. században a Török Birodalomban). – RI. 1981:8. 1513–1530.

A Balkánon, különösen a román lakta területeken ismerték el a vlahok autonómiáját.

PETROVIĆ, N.: O ključevém významu dopravy k dosažení úspěchu v merkantilistické politice ve středním Podunají (A közlekedés kulcsfontossága a merkantilista politika sikereiben a Közép-Duna mentén). – HD. 7. köt. 1981. 45–60.

A cikk áttekintést ad a bécsi kormánynak arról a törekvéséről, amely az egész 18. század folyamán egy Duna-Tisza csatorna kiépítésére irányult, s amelynek célja az Al-Duna vidéke gazdag gabonatermő területeinek a birodalom nyugati területeivel való olcsó közlekedési összeköttetésének a megteremtése volt.

ŠMERDA, M.: K tipologii národů habsburské monarchie v 1. polovině 19. století (Adalék a Habsburg Monarchia nemzetieinek tipológiájához a 19. század első felében). – HD. 7. köt. 1981. 31–43.

A szerző az újkori – az 1848-as forradalom előtti – nemzetek kialakulásának egyik alapvető vonását, ill. szerepét, nevezetesen a társadalom polgári átalakulásában játszott szerepét és eredményeit vizsgálja.

KOLEJKA, J.: Národnostní otázka v rakouské monarchii v období „jara národů”. II. Postavení a cíle hnutí jižních Slovanu (Nemzetiségi kérdés az osztrák monarchiában a „népek tavasza” idején. II. A délszlávok helyzete és céljai). – ČMM. 100. 1981:3–4. 288–307.

A szerző a délszlávok – szerbek és horvátok – politikai állásfoglalásával, 1848. júniusi nemzeti politikai programjának vizsgálatával foglalkozik.

ROUCEK, J.S.: The Problems Connected with the Departure of Karl the Last Central Europe („Utolsó” Károly Közép-Európából történő távozásával kapcsolatos problémák). – EEQ. 15. 1981:4. 453–468.

A cikk az Osztrák–Magyar Monarchia szétesésével, ill. az 1916-ban trónra került Károly császárnak a Monarchia visszaállításával kapcsolatos törekvéseivel foglalkozik.

DESSART, F.: The Albanian Ethnic Groups in the World: An Historical and Cultural Essay on the Albanian Colonies in Italy (Az albán etnikai csoportok a világban: az Olaszországban élő albán kolóniákról szóló történelmi és kulturális tanulmány). – EEQ. 15. 1981:4. 469–484.

Az albán kolóniák a cikk szerzője szerint ritkán olvadtak bele teljesen azokba a nemzetekbe, amelyek földjén éltek. A tanulmány az Olaszországban élő albán nemzetiség kulturális, nyelvi stb. hagyományainak megőrzését vizsgálja.

GARRETT, S.A.: The Economics and Politics of American Trade with Eastern Europe: The Carrot or the Stick? (Az amerikai-kelet-európai kereskedelem gazdaságta és politikája: mézesmadzag vagy bot?). – EEQ. 15. 1981:4. 485–510.

A cikk az Egyesült Államoknak a kelet-európai szocialista államokkal az elmúlt évtizedekben folytatott kereskedelmi kapcsolatait elemzi. Kitér az egyes szocialista országok eltérő – legalábbis kereskedelmi szempontból – jellegére.

Anglia

CHENEY, C.R.: Levies on the English clergy for the poor and for the king, 1203 (Adókvetés az angol papságra a szegények és a király számára, 1203). – EHR. 1981. július. t. 96. f. 380. 577–584.

A kincstár 1203-as kísérlete a földbirtok-adó egyházi kiterjesztésére és a kérdésre vonatkozó források.

BERNARD, G.W.: The rise of Sir William Compton, early Tudor courtier (Sir W. Compton, egy kora Tudor-korszakbeli udvaronc felemelkedése). – EHR. 1981. október. t. 96. f. 381. 754–777.

Udvar és nemesség VIII. Henrik Angliájában – W. Compton karrierjének főbb állomásai, a király körüli szolgálatainak jutalmazása, vagyona, politikai jelentősége.

BARRIE, V.: Recherche sur la vie religieuse en Angleterre au dix-huitième siècle (A vallási élet vizsgálata Angliában a 18. században). – RH. 1981. október–december. No. 540. 339–380.

Az egyházközségek vallási élete, társadalmi és demográfiai struktúrája, a lelkészek létszáma, tevékenysége egy 1763-as konfirmációval kapcsolatos püspöki körlevélre adott válaszok alapján.

BARTLETT, Th.: The augmentation of the army in Ireland 1767–1769 (A hadsereg növelése Írországbán 1767–1769). – EHR. 1981. július. t. 96. f. 380. 540–559.

III. György katonai elképzelései az angol garnizonok megerősítéséről Írországbán – a kérdés író vonatkozásai, a közvetlen kormányzás bevezetésének politikai problémái.

GEGUSS, D.: The British government and the Saint Domingue slave revolt (A brit kormány és a Szt. Domingo-i rabszolgalázadás). – EHR. 1981. t. 96. f. 379. 285–305.

Angol törekvések 1791–93 között a francia fennhatóság alatti St. Domingo fölötti befolyás megszerzésére, ill. nyugat-indiai politikai céljaira való felhasználására – Pitt politikájának ellentmondásai.

GROSS, I.: Parliament and the abolition of negro apprenticeship 1835–1838 (A Parlament és a négerek inaskodásának eltörlése 1835–1838). – EHR. 1981. július. t. 96. f. 380. 560–576.

A rabszolgaság eltörlésére vonatkozó törvény a brit Parlament előtt – a vita különböző fázisai, a törvény végrehajtása.

McDERMOTT, J.: Sir Francis Oppenheimer: „Stranger Within” the Foreign Office (Sir Francis Oppenheimer: „Idegen” a Külügyminisztériumban). – History. 66. 1981:217. 199–207.

Oppenheimer az 1914 előtti angol külügyminisztérium egyik legjobban preferált diplomatája volt. 1909-ben Észak- és Nyugat-Európa kereskedelmi attaséja, és az angol–német kereskedelmi kapcsolatokért teljes mértékben felelős személy lett. Karrierje azért meglepő, mert Oppenheimer külföldi volt, még hozzá zsidó. A cikk pályafutását írja le.

SMITH, H.: The Problem of „Equal Pay for Equal Work” in Great Britain during World War II. (Az „egyenlő munkáért egyenlő bért” problémája Nagy-Britanniában a II. világháború alatt). – JMH. 53. 1981:4. 652–672.

A háborúban álló Anglia iparpolitikája megkövetelte, hogy eltöröljék a nemek szerinti bérdifferenciálást. A cikk azt mutatja be, hogy miért nem lehetett következetesen végrehajtani ezt a politikai kérdéssé fajuló intézkedési tervet.

FORES, M.: The Myth of a British Industrial Revolution (A brit ipari forradalom mítosza). – History. 66. 1981:217. 181–198.

A szerző szerint az angol iparosítás témáját valamennyi történész előítélettel dolgozza fel, a gyárak, üzemek légrétege eleve kényelmetlenebbnek ítéli a háziipar otthoniasságánál anélkül, hogy csak egyszer is saját szemével meggyőződött volna egy gyár milyenségéről.

GOWING, M.: Modern Public Records: Selection and Access. The Report of the Wilson Committee (Modern köziratok: válogatás és hozzáférhetőség. A Wilson Bizottság által készített jelentés). – SoH. 6. 1981:3. 351–358.

A Wilson bizottság feladata annak kivizsgálása volt, hogy mely körülmények között lehet a szokásos 30 éves zárlat után továbbra is elzárni a hivatalos dokumentumokat a nyilvánosság elől, – amennyiben ezek államérdeket képviselnek és feltárásuk veszélyeztetheti az ország érdekeit.

Ausztria

WILLIAMS, M.: Aid, Assistance and Advice: German Nazis and the Austrian Hilfswerk (Segély, segítség és tanács: német náci és az osztrák Hilfswerk). – CEH. 14. 1981:3. 230–242.

Az osztrák Nemzeti Szocialista Munkáspártra erős befolyást gyakorolt a német náci-párt, elsősorban pénzügyi támogatásukon keresztül. A tanulmány 1934 és 1938 között vizsgálja a szubvenciók mértékét.

Bulgária

LITAVRIN, G.G.: K probleme sztonovlenija bol'garszkogo goszudarsztva (A bolgár állam keletkezésének kérdéséhez). – SzSz. 1981:4. 29–49.

Az utóbbi 10–15 évben megélnékült a vita a bolgár állam létrejöttét illetően, az újabban előkerült régészeti leletek ugyanis megdönteni látszanak a korábbi koncepciót. A mai Bulgária területén a szlávok jelenléte csak a 7. század végétől mutatható ki.

PENKOV, Sz.: Mezsdunarodni politiceszki dogovori na Bolgarszkata D'rsava (A bolgár állam nemzetközi politikai egyezményei). – IP. 1981:3–4. 39–60.

Az 1300 éves bolgár állam nemzetközi egyezményes gyakorlata 681-től (Bulgária és a Kelet-Római Birodalom közötti egyezmény) napjainkig.

GJUZELEV, V.: Bolgarszkata srednovjekovna d'rsava (VII–XIV. v.) (A bolgár középkori állam). – IP. 1981:3–4. 178–203.

A középkori bolgár állam fejlődésének szakaszai a hatalom alapvető szerveinek jellege, a bel- és külpolitika jellemzése, a bolgár cárok szerepe és jelentősége.

PASZKALEVA, V.: Szredna Evropa i kulturno-proszvetnoto razvitie na b'lgarite prez v'zrazdaneto (Kelet-Európa és a bolgár kulturális fejlődés a reneszánsz idején). – IP. 1981:3–4. 114–137.

BOZSILOV, I.: Rodoszlovieto na car Ivan Alekszand'r (Ivan Alexandar cár családfája). – IP. 1981:3–4. 153–178.

Iván Alexandar (1331–1371) cár genealógiája korabeli okmányok tükrében.

CVETKOVA, B.A.: B'lgarszkijat narod v mezsdunarodnata politiceszka obsztanovka prez XV–XVII v. (A bolgár nép a 15–18. századi nemzetközi politikai viszonyok között). – IP. 1981:3–4. 137–153.

A bolgár nép helyzete a török uralom alatt.

HRISZTOV, H.R.: Za v'tresnoto razvitie i v'nsnata politika na nova B'lgaria (Az új Bulgária belpolitikai fejlődése és külpolitikája). – IP. 1981:3–4. 60–73.

A cikk Bulgária belpolitikai fejlődését és külpolitikáját 1878-tól (a felszabadulástól) az 1944. szeptember 9-i fegyveres felkelésig kíséri végig. Lényegében megemlékezés az 1300 éves Bulgária évfordulójára.

Csehszlovákia

ŽEMLIČKA, J.: Spor Přemysla Otokara I. s pražským biskupem Ondřejem (I. Přemysl Ottokár viszálya András prágai püspökkel). – ČČH. 29. 1981:5. 704–730.

A cikk azt a több mint félévtizedes viszályt és annak politikai hátterét dolgozza fel, amely a cseh király és a prágai püspök között 1216-ban már nyílttá vált

és a pápa támogatásával 1221–22-ben zárult; fő motívuma az volt, hogy a püspök a pápa előtt a királyt és a cseh nemeseket az egyházi jogok megsértésével vádolta.

KAZIMÍR, Š.: Vývoz vína z malokarpatskej vinohradníckej oblasti od 13. až do polovice 18. storočia (A Kis-Kárpátok szőlőtermelő területének borkivitele a 13. századtól a 18. század közepéig). – HČ. 29. 1981:5. 719–734.

A cikk a vidék bel- és külföldi borkereskedelméről ad áttekintést, a szőlőművelés, a bortermelés és kivitel alakulásáról, értékesítési lehetőségeiről, amelyek Magyarország török megszállása után rohamosan növekedtek (főleg a külföldre irányuló: Szilézia, Morvaország, Csehország, Lengyelország, sőt Bécs borkivitel nőtt). A 18. században – elsősorban a porosz vámpolitika miatt – a borkivitel akadozott, sőt annyira lecsökkent, hogy a szőlőtermelés egész területeken megszűnt.

KAZIMÍR, Š.: Malokarpatské vinohradníctvo do konca 18. storočia (A Kis-Kárpátok vidékén folyó szőlőtermesztés a 18. század végéig). – HŠ. 25. köt. 1981. 115–150.

A tanulmány a mai Délnyugat-Szlovákia területén alakult szőlőtermelés kérdésével foglalkozik a 13. századtól, s a kérdésnek elsősorban gazdasági és társadalmi vonatkozásait vizsgálja.

HÁJEK, J.: Ceny pšenice a žita v druhej polovine 17. století (Búza- és rozsárak a 17. század második felében). – HD. 1981:8. 95–139.

Főleg Morvaországra vonatkoztatva, 1641–1700 között, számos grafikon és táblázat kimutatással.

HORVÁTH, P. – SEDLÁK, E.: Zemepánske mestá a mestečká a ich prínos pre rozvoj slovenskej národnosti v období neskorého feudalizmu (A szabad királyi városok, kisvárosok és hozzájárulásuk a szlovák nemzetiség fejlődéséhez a kései feudalizmusban). – HČ. 29. 1981:6. 877–896.

A szerzők a szabad királyi városoknak a reformációt követő időszakban bekövetkezett gazdasági fellendülését és gazdasági jelentőségét, a városok szlovák jellegének alakulását, ill. a szlovák értelmiség kinevelésében, s ennek az értelmiségnek a szlovák nemzeti mozgalom kibontakozásában betöltött szerepét vizsgálja.

MARSINA, R.: O národnostej štruktúre stredovekých miest. (K 600. výročiu výsad pre Žilinských Slovákov.). (A középkori városok nemzetiségi struktúrájáról. A zsolnai szlovákok privilégiumának 600. évfordulójára). – HČ. 29. 1981:5. 681–696.

A cikk az I. Lajos király által 1381-ben kibocsátott privilégiumának előzményeit és következményeit vizsgálja, a német és szlovák lakosságnak a városi tanácsban való paritásos részvétele megvalósításának útját követi nyomon.

MAUR, E.: Vývojové etapy českého feudálního velkostatku v období přechodu od feudalismu ke kapitalismu. (A cseh feudális nagybirtok fejlődési korszakai a feuda-

lizmusból a kapitalizmusba való átmenet időszakában). – HD. 7. köt. 1981. 203–226.

A 17. század elejétől a 19. század első feléig.

HARAKSIM, L.: Východoslovenské roľnícke povstanie roku 1831 (Az 1831-es kelet-szlovákiai parasztfelkelés). – HČ. 29. 1981:4. 467–481.

A parasztfelkelés 150. évfordulója alkalmából a szerző elemzi a felkelés gazdasági és társadalmi feltételeit, a felkelés lezajlását és tanulságait is összefoglalja.

PERNES, J.: Vznik lidové strany na Moravě v roce 1891 (A Néppárt megalakulása Morvaországban 1891-ben). – ČMM. 100. 1981:3–4. 272–287.

A szerző a témára vonatkozó régebbi irodalom – főleg cikkek alapján –, de a hozzáférhető, s eddig feldolgozatlan levéltári anyag, és válogatott napisajtó alapján az ún. független Néppárt megalakulásának okait és folyamatát, valamint a morvaországi politikai életbe való bekapcsolódását elemzi.

JELEČEK, L.: Kapitalistická pozemková renta, zemědělská revoluce a pudní fond Čechách ve 2. polovině 19. století (A kapitalista földjáradék, mezőgazdasági forradalom és földalap Csehországban a 19. század második felében). – CCH. 29. 1981:5. 670–703.

A tanulmány alapkoncepciója adatokkal alátámasztani, hogy a 19. század hetvenes éveit a cseh mezőgazdaságban alapvető fordulatot jelentettek, hiszen a század közepén beindult mezőgazdasági forradalom ebben a fejlődési periódusban kezdett átnőni a tudományos technikai forradalomba, s mindez a földjáradék és a földalap struktúrájának alakulásában is visszatükröződött.

POSPĚCH, P.: Založení agrární strany na Moravě (Az Agrárpárt megalakulása Morvaországban). – ČMM. 100. 1981:3–4. 255–271.

A cikk elsősorban azokról a társadalmi változásokról tájékoztat, amelyek a cseh társadalom, ill. Magyarország egyes társadalmi rétegeiben a századfordulón bekövetkeztek, s amelyek az Agrárpárt 1904-es megalakulásához vezettek.

POTEMRA, M.: Rozvoj spoločenského myslenia na Slovensku na začiatku 20. storočia (A társadalmi gondolkodás fejlődése a 20. század eleji Szlovákiában). – HČ. 29. 1981:3. 329–372.

A tanulmány elsősorban a korabeli munkássajtó alapján ad keresztmetszetet a 20. század első két évtizede – 1918-ig – szlovákiai társadalmi gondolkodás alakulásáról, fejlődéséről, arculatáról, nemzeti vonásairól, politikai céljairól, s mindezt a 20. század eleji általános filozófiai, politikai és tudományos-világnézeti fejlődéssel való szoros összefüggésben és a magyar uralkodó osztályok ideológiai és gyakorlati politikája ellen folytatott küzdelme szemszögéből vizsgálja.

JAKEŠOVÁ, E.: Sekundárna migrácia obyvateľstva Slovenska z USA do Kanady pred prvou svetovou vojnou (A szlovákiai lakosság szekunder kivándorlása USA-ból Kanadába az első világháború előtt). – HŠ. 25. köt. 1981. 55–78.

A meglévő irodalom és főleg a kanadai levéltárak – sőt amerikai levéltárak dokumentumai alapján is – a tanulmány a szlovákoknak az USA-ból Kanadába történő kivándorlásának folyamatát – okait, körülményeit – vizsgálja a 19. század 80-as éveitől; átfogó képet ad a Kanadában letelepedett szlovák lakosság politikai, gazdasági és kulturális körülményeiről.

ČADA, V. – ANGER, J.: Sociálně třídní struktura Slovenska v boržoazním Československu (Szlovákia társadalmi osztály-struktúrája a burzsoá Csehszlovákiában). – HČ. 29. 1981:5. 665–680.

A cikk a szlovák marxista történetírás által még alig érintett terület feldolgozására vállalkozik, ill. annak egyes részkérdéseinek válaszására. Az 1918–1939 között lezajlott politikai, gazdasági, kulturális fejlődés keretein belül – az 1918 előtti fejlődés bizonyos aspektusaival összevetve – próbálja a szlovák társadalom osztály-struktúrájának alakulását bemutatni.

MAGDOLENOVÁ, A.: Slovenské školstvo v prvých rokoch (A szlovák oktatásügy a fordulat utáni első években). – HČ. 29. 1981:4. 482–505.

A szerző a szlovák oktatásügy megszervezésének első éveit (1918–1921) próbálja bemutatni, mindenekelőtt a magyartalanítás végrehajtásának szempontjait szem előtt tartva; bemutatja az oktatásügyben érvényesülő pozitív és negatív jelenségeket.

MATES, P. – SCHELLE, K.: Vznik československé měny v letech 1918–1919 (A csehszlovák pénznem létrejötte 1918–1919-ben). – HČ. 29. 1981:5. 697–718.

A tanulmány a pénzreform megvalósításának előzményeit – gazdasági, politikai és pénzügyi nehézségeit – és körülményeit vizsgálja.

SVOBODOVÁ, V.: Tendence vývoje lidové kultury v Československu mezi dvěma světovými válkami (A népi kultúra fejlődésének tendenciái a két világháború közötti Csehszlovákiában). – ČMM. 100. 1981:3–4. 230–245.

A szerző a népi kultúra néhány területét vizsgálja és tulajdonképpen a népi kultúra egyenlőtlen fejlődéséről ad áttekintést, amely a fiatal csehszlovák állam egyes területei egymástól igen eltérő fejlődési színvonalának egyenes következménye.

GROBELNÝ, A.: Průmyslová oblast severozápadních Čech a její násilné začlenění do třetí říše v letech 1938–1945 (Az északnyugat-csehországi ipari vidék és a Harmadik Birodalomba való beolvasztása, 1938–1945-ben). – SS. 79. 1981:4. 241–260.

A cikk a politikai és adminisztratív változásokról, német „rend” bevezetéséről és az ezt követő politikai légkörről és annak gazdasági kihatásairól tájékoztat.

Franciaország

WEINBERGER, S.: Nobles et noblesse dans la Provence médiévale (Ca 850–1100). (Nemesek és nemesség a középkori Provence-ban, kb. 860–1100.). – AESC. 36. 1981:5. 913–921.

A nemes szó jelentése a 11. században Provence-ban. A szerzetesek által leírt jellemző nemesi tulajdonságok hogyan alakítják a valóságban a lovagi réteg kialakulását.

BALDWIN, J.W.: La décennie décisive: Les années 1190–1203 dans le règne de Philippe-Auguste (A döntő évtized: az 1190–1203 közötti évek Fülöp Ágost uralkodása alatt). – RH. 1981. október–december. t. 540. 311–338.

Franciaország területi megnövekedésével döntő átalakulások az állami adminisztrációban – a kormányzervek központosítása, Páris állandó fővárossá válása.

FRAIOLI, D.: The literary image of Jean of Arc: prior influences (Jeanne d'Arc irodalmi ábrázolása: korábbi befolyások). – Speculum 1981. október. t. 56. f. 4. 811–830.

Jeanne d'Arc értékelése a kortárs-irodalom ábrázolásában – ótestamentumi hősnőkkel való asszociációja, próféciaikhoz kapcsolása – a francia hazafias irodalom kialakulása a 14–15. században.

KNECHT, R.J.: Francis I. and Paris (I. Ferenc és Párizs). – History 66. 1981:216. 18–33.

A 16. század elején Párizs tetszetős világváros volt már, privilégiumokkal és adómentességgel. I. Ferenc francia király (1515–1547) sokat tett a város fejlesztéséért.

MICHAUD, Cl.: Finances et guerre de religion en France (Pénzügyek és vallásháború Franciaországban). – RH. 28. 1981:4. 572–596.

A 16. század második felében az abszolutisztikus államszervezet kialakulása a fiskalítás terén a legszembetűnőbb.

PLESKOVA, Sz.L.: Abszoljutnaja monarhija i sud'ba cehovogo remeszlja vo Francii (Az abszolút monarchia és a céhes kézművesség Franciaországban). – VMU. 1982:1. 58–67.

A francia céhes törvényhozás a 15–17. században és a monarchia szerepe a manufaktúrák életében.

KAPLAN, S.L.: Note sur les commissaires de police de Paris au XVIIIe siècle (Adalékok a párizsi rendőrfelügyelők történetének tanulmányozásához a 18. századra vonatkozóan). – RH. 28. 1981:4. 669–686.

A rendőrfelügyelők politikai szerepe a 18. századi Párizsban. A felügyelők számszerű megoszlása az egyes városrészekben, szolgálati idejük megoszlása.

ALLNER, M.: Les Communeux jacobins: héritage idéologique et exercice du pouvoir révolutionnaire (Jakobinus kommunárdok: ideológiai örökség és a forradalmi hatalom gyakorlása). – MS. 1981:4. 77–103.

A jakobinus kommunárdok társadalmi programjának és forradalmi elméletének kritikája.

CROOK, M.H.: Federalism and the French Revolution: The Revolt in Toulon in 1793 (Föderalizmus és a francia forradalom: az 1793-as Toulon-i felkelés). – History. 65. 1980:215. 383–397.

A szerző vitatja az 1793-as touloni felkelés föderalista jellegét. Toulonban éppúgy, mint Marseilles-ben, vagy Lyon-ban a Nemzeti Konvent elutasítását a helyi önkormányzatért folyó harc követte.

BOURSIER, A-M. – SOBOUL, A.: La grande propriété foncière à l'époque napoléonienne (A nagybirtok a napoleoni korszakban). – AHRF. 53. 1981:3. 405–418.
Az arisztokrácia és a polgárság kezében lévő nagybirtokok megosztása. A feudalizmus továbbélése a nagybirtokon bizonyítja az agrárforradalom befejezettségét.

HEYWOOD, C.: The Market for Child Labour in Nineteenth-Century France (A 19. századi franciaországi gyermekmunkapiac). – History. 66. 1981:216. 34–49.

Franciaországban az 1820–30-as években vált közüggé a gyermekfoglalkoztatás elleni harc. 1841-ben, 1874-ben és 1892-ben törvénnyel szabályozták a kérdést. A cikk a 16 éven aluli foglalkoztatottak számának csökkenését elemzi.

PECH, R. – MARCHANT, O.: Analyse d'un marché agricole et des structures de production par la modélisation dynamique – le cas du Languedoc-Rousillon (Egy mezőgazdasági piac elemzése és a termelés struktúrája a dinamikus modellkészítés alapján). – AESC. 36. 1981:4. 591–613.

A szerző a Languedoc-Rousillon vidéki bortermeléssel kapcsolatban két modellt vizsgál: 1. az 1950-es évek-beli piac modell, ami megmagyarázza a kis- és nagytermelők közötti egyensúly állandóságát; 2. a mai modell, amely megmutatja a piac meghatározó szerepét a termelési struktúra gyors fejlődésében. Ez a kistermelők csökkenő versenyképességét eredményezi.

Kína

CARTER, M.: Les importations de métaux monétaires en Chine: essai sur la conjoncture chinoise (Az érmefémek behozatala Kínába: esszé a kínai konjunktúráról). – AESC. 36. 1981:3. 454–466.

Az ezüst importja Kínába a 17–18. században.

Lengyelország

GROCHULSKA, B.: Échos de la faillite des banques de Varsovie, 1793. (Az 1793-as varsói bankok csődbemenetelének visszhangja). – AHRF. 53. 1981:4. 529–540.

Tepper és Szulc bankjai bukásának körülményei. A csőd hozzájárult a későbbiekben a jakobinus eszmék terjedéséhez.

ZAHORSKI, A.: La légende napoléonienne en Pologne (A napoleoni legenda Lengyelországban). – AHRF. 53. 1981:4. 572–598.

A Napoleon-mítosz tartalma Lengyelországban mindig a lengyel–francia kapcsolatok minőségétől függött.

SENKOWSKA-GLUCK, M.: La propriété foncière en Pologne (1789–1815) (A földbirtok Lengyelországban, 1789–1815). – AHRF. 53. 1981:4. 512–528.

Röviden elemzi a földbirtokok megoszlását és a parasztok terheit Sztaniszláv Ágost király uralkodása előtt. Részletesen elemzi Sztaniszláv Ágost reformjainak következményeit és a napoleoni korszakban bekövetkezett változásokat.

PALLAS, L.: K nacistické národnostní politice na Horním Slezsku včetně Těšínská v letech 1939–1945 (Adalék 1939–1945 közötti náci nemzetiségi politikához, Felső-Sziléziában, beleértve Tesin vidékét). – SS. 79. 1981:4. 261–288.

A szerző a lengyel lakosságnak a birodalomhoz csatolt területekről való kitelepítése, az ún. Polenlagerek létrehozása, a németek betelepítése, valamint a náci iskola-politikának a nemzetiségi kérdés megoldásában (főleg a katovicei körzetben) való felhasználása kérdéseivel foglalkozik.

Magyarország

SULITKOVÁ, L.: Kancelář posledního Arpádovce Ondřeje III., její činnost a personální obsazení (Az utolsó Árpád-házi király, III. Endre kancelláriája, tevékenysége és személyi összetétele). – HŠ. 25. köt. 1981. 175–216.

A tanulmány az 1290–1301 között uralkodó III. Endre kancelláriájának struktúrájáról, funkciójáról és működéséről ad áttekintést a korabeli oklevelek elemzése alapján.

VÁNTUCH, A.: Pázmáňov pokus o obnovenie Academie Istropolitany v Bratislave v rokoch 1626–1627 (Pázmány kísérlete a pozsonyi Academia Istropolitana felújítására 1626–27-ben). – HŠ. 25. köt. 1981. 101–113.

A cikk főleg Pázmány levelezése alapján áttekintést ad Pázmánynak az evangélikus város-vezetéssel eredménytelenül zárult küzdelméről. A katolikus kolégium létrehozására csak Pázmány halála után, 1635-ben került sor.

BORCEA, L.: Contribuții la istoria orașului Oradea în timpul stăpînirii otomane, 1160–1692 (Adalékok Nagyvárad történelméhez a török uralom alatt, 1660–1692). – Crisia, 1981. 107–124.

Magyar és török források mutatják be a korabeli Nagyváradot, helyét a török birodalomban, amelyet a nagyváradi pasákról készített jegyzék egészít ki.

VYVÍJALOVÁ, M.: Formovanie ideológie národnej rovnoprávnosti Slovákov v 18. storočí (A szlovákok nemzeti egyenjogúsága ideológiájának kialakulása a 18. században). – HČ. 29. 1981:3. 373–403.

A szerző Bél Mátyásnak 1722-ben megjelent munkái és az 1723-as magyar országgyűlés idején írott „Murices... Sive Apologia” c. munkája, valamint A.F. Kollárnak 1764-ben és 1783-ban írott jogi munkái alapján elsősorban e művek ideológiai koncepcióját vizsgálja; a szlovák nemzeti tudat és eszme kialakulásában játszott szerepüket a 18. századi Magyarországi történelmi valóságába ágyazva próbálja meghatározni.

FAUR, V. – TÓTH, J.: Consemnări despre manifestările culturale românești în presa megghiară din Oradea. 1868–1906. (Közlemények a nagyváradi magyar sajtóban a román kulturális megmozdulásokról, 1868–1906). – Crisia. 1981. 169–174.

Rendszeres beszámolók a Nagyváradi Naplóban, a Bihar, a Szabadság, a Nagyvárad című lapokban jelentek meg.

POPÉLY, J.: Boj o liberálne cirkevno-politické reformy v Uhorsku a založenie katolíckej ľudovej strany (Küzdelem a liberális egyházpolitikai reformokért Magyarországon és a Katolikus Néppárt megalakulása). – HČ. 29. 1981:6. 857–876.

A tanulmány a kilencvenes években tervbe vett liberális reformok, s köztük az egyházpolitikai reformok ellen kibontakozott mozgalom (amelynek élén az 1895 tavaszán megalakult Katolikus Néppárt állt), politikai célját, programját és társadalmi bázisát elemzi, s ezen belül foglalkozik a nemzetiségi mozgalmak politikai vezetőinek a liberális reformokkal kapcsolatban elfoglalt álláspontjával, ill. a Katolikus Néppárt programját elutasító politikájával.

HITCHINS, K.: The Nationality Problem in Hungary: István Tisza and the Rumanian National Party, 1910–1914 (Nemzetiségi probléma Magyarországon: Tisza István és a román Nemzeti Párt, 1910–1914). – JMH. 53. 1981:4. 619–651.

A cikk Tisza Istvánnak a román vezetőkkel kezdeményezett tárgyalásairól és nemzetiségi politikájáról szól.

RACZ, B.A.: The Twelfth Communist Party Congress and the Politics of Neo-Conservatism in Hungary (A 12. pártkongresszus és a neo-konzervatívizmus politikája Magyarországon). – EEQ. 15. 1981:4. 511–537.

A cikk a 12. pártkongresszus irányelveinek gazdasági, beruházási, külkereskedelmi, ideológiai és szociológiai vonatkozásait elemzi.

Németország

SCHULTZ, H.: Landhandwerk und ländliche Sozialstruktur um 1800. (Falusi kézműveség és falusi társadalomstruktúra 1800 körül). – JfW. 1981:2. 11–50.

A számos táblázattal és grafikonnal ellátott cikkben a szerző elemzi a falusi kézművesség helyét, szerepét a falu társadalmi struktúrájában, a mezőgazdasági mellékjövedelem nagyságát, a falusi szegénység és a belső piac összefüggéseit, továbbá a majorsági, illetve a földesúri agrárviszonyokat a falusi kézművesség szempontjából. A vizsgálat az 1800-as évek Németországra vonatkozik.

PAUR, Ph.: The Corporatist Character of Bismarck's Social Policy (Bismarck szociális politikájának korporatista jellege). – ESR. 11. 1981:4. 427–460.

A cikk szerint a bismarcki szociálpolitika irányvonala alapozta meg a mai Németország ipari kapcsolatait és iparstruktúráját.

Olaszország

TREXLER, R.C.: La prostitution florentine au XVe siècle (A firenzei prostitúció a XV. században). – AESC. 36. 1981:6. 983–1015.

A prostituált és klienseik társadalmi eredete, foglalkozása, a prostituáltak életkörülményei és érdekvédelme. A férfi prostitúció szerepe.

DELLA PERUTA, F.: Garibaldi tra mito e politica (A mítosz és a politika közötti Garibaldi). – SS. 1982. január–március. t. 1982. f. 1. 5–22.

A Garibaldi-legendák kezdetei – népszerűsége, eszméi, személyi presztízse politikai felhasználása.

Románia

ENE, M.: Marele vornic Stroe Leurdeanu (Stroe Leurdeanu nádor). – RI. 1981:8. 1495–1511.

Havasalföld 15. századi történetének kimagasló politikusa.

MUŞAT, M. – ARIMIA, V.: Mihai Viteazul în constiinţa posterităţii (Mihai Viteazul az utódok tudatában). – AI. 1981. 27. 4. nr. 79–105.

Hazai és külföldi források azt bizonyítják, hogy „a művelt Európa humanista írói, valamint írók és történészek” igen nagyra becsülték a három román fejedelemség első egyesítőjét.

POŞTARIŢA, E.: Mihai Viteazul în conştiinţa europeană (Vitéz Mihály az európai közvélemény szemében). – RA. 1981:3. 337–350.

A hazai, a bécsi és a vatikáni levéltárak anyagából közreadott források Vitéz Mihály diplomáciai tevékenységéről: 1595–1601 között.

MAXIM, V.: Contribuţia la istoria învăţământului românesc din Bihor în secolule al XVIII-lea (A bihari román tanügy helyzete a 18. században). – Crisia, 1981. 99–105.

17 Bihar megyei helység iskoláiról készít kimutatást korabeli naplók alapján.

BURLACU, I. – RUS, T.: Al. Candiano Popescu – Memorii (Al. Candiano Popescu – Emlékiratok). – RA. 1981:2. 181–188.

Az 1841–1901 között élt román katonai vezető fontos dokumentumokat tartalmazó írásait mutatják be, amelynek kiemelkedő része az 1877–78-as függetlenségi háborúval foglalkozó fejezet.

CRISTEA, Gh.: Unele probleme ale cooperăției agricole de producție în istoriografia românească (A mezőgazdasági termelő szövetkezetek problematikája a román történetírásban 1864–1944). – RI. 1981. t. 33. nr. 12. 2279–2303.

Const. Garofild, C.D. Gherea, I.N. Anghelescu, Șt. Zeletin, A.G. Glana, Șt. Mateș stb. agrártörténeti munkásságából készült alapvető fontosságú tanulmány a román gazdaságtörténet területéről.

Dezvoltarea partidului clasei muncitoare din România în perioada 1893–1918 (A román munkáspárt fejlődése 1893–1918 között). – AI. 1981:6. 77–114.

Irányzatok a szociáldemokráta mozgalomban. A RSZDP kongresszusai a „nagyelőkűek árulásá”-nak következménye. A baloldal megerősödése, és következményei.

ARDELEANU, I. – MUȘAT, M.: Cinfirmarea internațională a Marii Unirii din 1918 (Az 1918-as Nagy Egység nemzetközi jóváhagyása). – RI. 1981:8. 1423–1444.

„Megvalósulása nem egy társadalmi osztály vagy politikai párt érdeme volt, hanem az egész román nép harcának.” Felsorolja azokat a kérdéseket, amelyek a béketárgyalásokon napirendre kerültek. 1918–1921 között lezárult az a korszak, amikor Romániát a nemzetközi életben véglegesen elismerték.

IOSA, M.: Situația țărănimii din România în timpul primului război mondial (A parasztság helyzete Romániában az első világháború idején). – RI. 1981:9. 1651–1669.

1916-ban I.I.C. Bratianu azt kérte a királyhoz intézett levelében, hogy hirdessék ki: a háborúban résztvevő katonák földet kapnak jutalmul. Ez azonban nem akadályozta meg, hogy az elégedetlen parasztság önként ne fogjon hozzá a feudalizmus maradványainak felszámolásához.

DASCĂLU, N.: Evoluția statistică a presei în România interbelică (A két világháború közötti Románia sajtója a statisztika tükrében). – RI. 1981:7. 1251–1273.

A szerző megkísérel teljes képet adni a sajtó történetéről.

PUIA, I.: Capitalul străin în economia României (Idegen tőke a román gazdaságban). – RI. 1981:8. 1405–1421.

A két világháború között a külföldi tőke jelenléte miatt a gazdasági élet alárendelt helyzetbe került, bár ami a külföldi piaci lehetőségeket illeti, az ország független volt. Negatív hatása, hogy az ipar, különösen a nehézipar gyengén fejlődött és a petróleum és erdő-ipar lehetőségeit sem aknázták ki.

IONESCU, M.E.: Apogeul crizei politico-militare a regimului antonescian în preajma declanșării insurecției din august 1944. (Az antonescui rendszer politika-katonai válságának csúcspontja az 1944 augusztusi fegyveres felkelés kitörését megelőző időben). – RI. 1980. t. 33. 9. nr. 1651–1669.

A szerző augusztus 23-át közvetlen megelőző katonai jelentésekből indul ki.

Szovjetunió

BEGUNOV, Ju.K.: K voproszu o cerkovno-neoliticesszkij planah Grigorija Camblaka (Grigorij Camblak egyházpolitikai nézetei). – SzSz. 1981:3. 57–65.

Grigorij Camblak keievi metropolita egyházpolitikai nézetei az 1418-as konsztanzi zsinaton.

PANEJAH, V.M.: Iz isztorii zakreposcšenija kreszt'jan v konce XVI – pervoj polovine XVII veka (A parasztok röghözkötéséről a XVI. század végén, a XVII. század első felében). – ISzSzsZR. 1981:5. 164–173.

Adatok és törvények az orosz jobbágyrendszer folyamatáról.

KRASZNOBAEV, B.I.: V.O. Kljucsevskij o ruszskoj kul'ture XVII–XIX vekov (Kljucsevskij a XVII–XIX. századi orosz kultúráról). – ISzSzsZR. 1981:5. 131–149.

A korszakot Kljucsevskij úgy fogta fel, mint az orosz művelődéstörténet összefüggő periódusát.

SZIROTKIN, V.G.: Velikaja Francuzszkaja burzsuaznaja revolucija, Napoleon i szamoderzsavnaja Roszsziya (A Nagy Francia polgári forradalom, Napóleon és az önkényuralmi Oroszország). – ISzSzsZR. 1981:5. 39–56.

A szovjet történetírásban eddig nem kutatott összefüggést elemez a szerző, nevezetesen: a Forradalom és Napóleon milyen ideológiai ellenhatást váltott ki II. Katalin és I. Sándor politikájában; kik azok az orosz „kincstári” publicisták, akik ezt megvalósították.

PASZECKIJ, V.M.: Ruszszkie geograficeszkie otrkütija i iszszledovanija pervoj polovinü XIX veka (Az orosz földrajzi felfedezések és kutatások a XIX. század első felében). – VI. 1981:12. 98–108.

Új korszak az orosz földrajzi felfedezések történetében: Oroszország kilépett a világtengerekre, mint nemzetközileg jelentős tekintély.

KINGSTON-MANN, E.: Marxism and Russian Rural Development: Problems of Evidence, Experience and Culture (Marxizmus és az orosz vidéki fejlődés: bizonyíték, tapasztalat és kultúrával kapcsolatos problémák). – AHR. 86. 1981:4. 731–752.

A cikk Plehanov és Lenin a 19. századi vidéki fejlődésről írt tanulmányait vizsgálja. Az orosz városi fejlődés gazdasági jellegű bizonyítékait használja fel a szerző.

MOSSE, W.E.: Russian Burocracy at the End of the Ancien Regime: The Imperial State Council, 1897–1915. (Orosz bürokrácia az Ancien Regime végén: a birodalmi államtanács 1897 és 1915 között). – SR. 39. 1980:4. 616–632.

A cikk a cári Oroszország utolsó húsz évének ellentmondásait mutatja be: az elhibázott és sikertelen bel- és külpolitikát, a katonai átszervezés és a gyors iparosítás kapcsolatát.

BEN ARIE, K.: M.N. Tuhachevskiy and the Theory of Civil War (M.N. Tuha-
csevszkij és a polgárháború elmélete). – EEQ. 15. 1981:4. 441–452.

A cikk M.N. Tuhačevszkijnek a polgárháborúról alkotott elméletét vizsgálja. T. nemesi származású katonatiszt volt, aki 1917-ben megszökött a hadifogságból és csatlakozott a bolsevikéhez.

PETHYBRIDGE, R.: Stalinism as Social Conservatism? (Sztálinizmus mint társadalmi konzervativizmus?) – ESR. 11. 1981:4. 461–486.

A szerző szerint a sztálini éra nem minősíthető konzervatív jellegűnek, sem politikai, sem szociális vonatkozásban.

VOLKOV, B.K. – GIBIANSKIJ, L.Ja.: Fundamental'noe izdanie dokumentov (K vühodu v szvet szesztitomnoj publikacii „Szojetszkoj Szozuz na mezsdunarodnih konferenciah perioda Otecseosztvennoj vojnü 1941–1945 gg.”) (Fontos dokumentumkiadvány: „A Szovjetunió a Nagy Honvédő Háború időszakának nemzetközi konferenciáin, 1941–1945”). – SzSz. 1981:5. 8–23.

A Szovjetunió Külügyminisztériuma 1978–1980 között kiadott 6 kötetes dokumentum-gyűjteménye a következő kötetekből áll: I. köt.: Moszkovszkaja konferencia miniszterov inosztrannüh del SzSzsZr, SzSA i Velikobritannii. (A Szovjetunió, az USA és Nagy-Britannia külügyminisztereinek moszkvai konferenciája /19–30. okt. 1943./ Moszkva, 1978.) 2. köt.: Tegeranszkaja konferencija rukovoditelej trehszozuznüh derzsav – SzSzR, SzSA i Velikobritannii (28. nojabrja – 1. dekabrja 1943 g.) (A három szövetséges hatalom vezetőinek teheráni konferenciája – SzU, USA, Nagy-Britannia. Moszkva, 1978.) 3. köt.: Konferencija predsztavitelej SzSzsZr, SzSA i Velikobritannii v Dumbarton-Oksze (21 avgusztá – 28 szeptember 1944 g.) (A SzU, az USA és Nagy-Britannia képviselőinek dumbartoni konferenciája. Moszkva, 1979.) 4. köt.: Krümszkaja konferencija rukovoditelej treh szozuznüh derzsav-SzSzsZr, SzSA i Velikobritannii (4–11. febr. 1945 g.) (A három szövetséges hatalom krími konferenciája.) Moszkva, 1979. 5. köt.: Konferencija Obe edinnüh Nacij v Szan Francisco (25. ápr. – 26. jún. 1945 g.) Moszkva, 1980. 6. köt.: Berlinszkaja (Potszdam) konferencija rukovoditelej treh szozuznüh derzsav – SzSzsZr, SzSA i Velikobritannii (17. júl. – 2. avguszt. 1945 g.) Moszkva, 1980. Főszerkesztő: A.A. Gromiko.

SANSZKIJ, D.N.: Nekotorüe voproszü isztorii Roszszü v trudah francuzkih ucenüh vtoroj polovinü XVIII v. (Az orosz történelem néhány kérdése francia kutatók műveiben a XVIII. század második felében). – VMU. 1981:6. 46–59.

Voltaire, Diderot, Chappe d'Auteroche, Raynal, Levesque, Le Clerc művei I. Péterről, IV. Ivánról, a tatárjárásról, a jobbágyrendszerről.

GALICAN, A.Sz.: Krusenie fasisztszkogo blickriga (A fasiszta villámháború csődje). – VI. 1981:12. 18–33.

A Moszkvai csata 40. évfordulója alkalmából készült elemző visszatekintés.

BATER, J.H.: The Soviet city. Londres, Edward Arnold, 1980. – Ism.: Ruble, Blair A. – AESC, 36. 1981:4. 718–720.

Őt fő problémára ad választ a könyv: 1. a folyamatosság és a történelmi helyzet jelentősége a városi fejlődésben; 2. a várostervező szervek keretei és működése; 3. a városi fejlődés ritmusa és modellje; 4. a szovjet város térbeli szerkezete; 5. a szovjet város maga.

U.S.A.

DONNO, A.: Gli anni di Truman ed il liberalismo della guerra fredda (Truman évei és a hidegháború liberalizmusa). – NRS. 1981. május–augusztus. 65. f. 3–4. 380–398.

A tradicionális amerikai liberalizmus antitotalitarius politikája – a hidegháború történelmi szükségszerűsége Truman felfogásában.

DEMENT'EV, I.P. – MANŪKIN, Sz.A. – SZIVACSEV, N.V. – SZOGRIN, V.V. – JAZ'KOV, E.F.: O nekotorüh principah funkcionirovanija dvuhpartijnoj szisztemü SzSA (Az Egyesült Államok pluralista rendszerének működési elvei). – VMU. 1981:6. 27–45.

A kétpárt-rendszer bonyolult organizmusát a polgári viszonyok védelmi politikája működteti.

GOLDFIELD, D.R.: The Urban South: A Regional Framework (Déli városrész: regionális keret). – AHR. 86. 1981:5. 1009–1034.

A városszociológiai tanulmány rámutat arra, hogy az Egyesült Államok déli városaiban másfajta mentalitású emberek élnek, olyanok, mint akikben sok a rokon vonás a párszáz évvel ezelőtt itt élt telepésekkel.

1982

Tudományos tanácskozások, konferenciák, kongresszusok

MIRONOV, B.N.: Novaja rabota amerikanszkih iszszledovatelej po isztorii szem'i (Amerikai kutatók új család-történelmi munkája). – ISzSzSzR, 1982:4. 190–199.

Az 1976-ban Illionis Egyetemen tartott szimpozium 12 előadásának kötetét ismerteti a cikk, minthogy tárgya az orosz történelmi demográfia a 19–20. század elején. – (The Family in Imperial Russia. New Lines of Historical Research. Ed. by David L. Ransel. University of Illionis Press. Urbana – Chicago – L. 1978. 342.)

CHROPOVSKÝ, B.: K etnogenéze Slovákov (A szlovákok eredetének kérdéséhez). – HČ, 30. 1982:1. 19–27.

A Szlovák Történelmi Társulat VIII. kongresszusán elhangzott felszólalás a legújabb archeológiai kutatások eredményei alapján vizsgálja a szlovákok eredetét a 7. századtól a magyar honfoglalásig.

HALAGA, R.O.: K problematike najstaršich dejín Slovenska (Szlovákia legrégebb története kérdéséhez). – HČ. 30. 1982:1. 85–87.

A Szlovák Történelmi Társulat VIII. kongresszusán elhangzott hozzászólás.

SOPKO, J.: K problematike kodikologického vskumu (A kódex-kutatás problémáihoz). – HČ. 30. 1982:1. 79–82.

A Szlovák Történelmi Társulat VIII. kongresszusán elhangzott referátum a szlovákiai történészek által az utóbbi években végzett kódex-kutatás terén elért eredményekről számol be.

JUCK, L.: K problematike spracovania dejín miest na Slovensku v stredoveku (A középkori szlovákiai városok feldolgozásának kérdéséhez). – HČ. 30. 1982:1. 83–85.

A Szlovák Történelmi Társulat VIII. kongresszusán elhangzott referátumhoz fűzött hozzászólás szintén az utóbbi években elért kutatási eredményekről és a megoldásra váró feladatokról szól.

MARSINA, R.: Problémy a úlohy slovenských dejín v stredoveku (10. storočie – 1526). (A középkori szlovák történelem problémái és feladatai. A 10. századtól 1526-ig). – HČ. 30. 1982:1. 27–33.

A Szlovák Történelmi Társulat VIII. kongresszusán elhangzott hozzászólások a szlovák középkor történetével foglalkozó marxista (szlovák) historiográfia 1976–1980 között elért eredményeit összegzi, s Szlovákia története új szintézisének megírásával kapcsolatban ezen a területen feltétlenül megoldásra váró feladatokat jelöli meg.

KAZIMÍR, Š.: S otázke periodizácie slovenských dejín (A szlovák történelem periodizációjának kérdéséhez). – HČ. 30. 1982:1. 96–97.

A Szlovák Történelmi Társulat VIII. kongresszusán elhangzott hozzászólás a periodizáció határvonalainak kérdését vizsgálja a gazdaság és a társadalomtörténet területén.

HOLOTÍK, L.: Otázky koncepcie dejín Slovenska (Szlovákia története felfogásmódjában kérdései). – HČ. 30. 1982:1. 13–19.

A Szlovák Történelmi Társulat VIII. kongresszusán megvitatásra váró alapvető kérdések egyike éppen a felszólaló által érintett problémakör. Holotík a szlovák történetírásnak az utóbbi három évtizedben elért eredményei alapján a még megírásra váró, ötkötetesre tervezett „Szlovákia története” alapvető koncepciói közül a szlovák nemzetiség, a szlovák nemzeti tudat, illetve a szlovák nemzet kialakulásának és fejlődésének a kategóriáját vizsgálja, s vázolja a még mindig megoldásra váró feladatokat.

MARSINA, R.: O diskusi k obdobiu staršieho feudalizmu (A korai feudalizmusról folytatott vitáról). – HČ. 30. 1982:1. 177–178.

A Szlovák Történelmi Társulat VIII. kongresszusán folytatott vita eredményeinek rövid összefoglalása.

KARTOUS, P.: Pripravenost' archívov pre ďalší rozvoj historiografie (A levéltárak felkészültsége a történetírás fejlődésének biztosítására). – HČ. 30. 1982:1. 73–76.

A szlovákiai levéltárak, levéltárügy helyzetéről ad áttekintést a Szlovák Történelmi Társulat VIII. kongresszusán elhangzott előadás.

VOZÁR, J.: Klúčové otázky slovenských dejín v 16–18. storočí (A 16–18. századi szlovák történelem kulcskérdései). – HČ. 30. 1982:1. 34–40.

A Szlovák Történelmi Társulat VIII. kongresszusán elhangzott referátum a 16–18. századi szlovák történelem problémáival foglalkozik.

MATULA, V.: Záver zo sekcie rozvitého feudalizmu (A fejlett feudalizmus témájával foglalkozó szekció vitájáról). – HČ. 30. 1982:1. 178–181.

A Szlovák Történelmi Társulat VIII. kongresszusán és a szekció ülésén elhangzott vita eredményeinek összefoglalása.

BUTVIN, J.: Závěrečné slovo z obdobia zostreného národnostného útlaku, 1848–1918 (A fokozott nemzetiségi elnyomás időszakáról folytatott vitán elhangzott zár szó). – HČ. 30. 1982:1. 181–183.

A Szlovák Történelmi Társulat VIII. kongresszusán kibontakozott vita eredményeinek összefoglalása.

HOLOTÍKOVÁ, Z.: Základné problémy slovenských dejín v medzivojnovom období, 1918–1938 (A két világháború közötti szlovák történelem alapvető problémái, 1918–1938). – HČ. 30. 1982:1. 53–57.

Vázlatos áttekintés a korszakra vonatkozó mai szlovák marxista történetírás jelenlegi helyzetéről, főleg az utóbbi 5–6 évben elért eredményekről és a megoldásra váró feladatokról, a Szlovák Történelmi Társulat VIII. kongresszusán.

KROPILÁK, M.: Problematika fašizmu a antifašizmu v slovenskej historiografii 1975–1981 (A fasizmus és az antifasizmus problematikája a szlovák történetírásban, 1975–1981 között). – HČ. 30. 1982:1. 58–66.

A Szlovák Történelmi Társulat VIII. kongresszusán elhangzott felszólalás beszámoló a szlovák marxista történetírás témára vonatkozó kutatásainak legújabb eredményeiről, vagyis néhány mondatban bemutatja a legfontosabb munkákat, cikkeket és tanulmányokat; vázolja a megoldásra váró feladatokat is.

CAMBEL, S.: Otázky vývoja socialistickej spoločnosti v našej marxistickej historiografii (A szocialista társadalom fejlődésének kérdései marxista történetírásunkban). – HČ. 30. 1982:1. 66–73.

Az 1976–1981 közötti időszakban elért eredményekről számol be a Szlovák Történelmi Társulat VIII. kongresszusán.

ZELENÁK, Š.: Výskum dejín vzniku a vývoja svetovej socialistickej sústavy na Slovensku (A szocialista világrendszer kialakulása és fejlődése történetének kutatása Szlovákiában). – *HČ.* 30. 1982:1. 135–140.

Az utóbbi tíz évben elért kutatási eredményekről ad összefoglalást a Szlovák Történelmi Társulat VIII. kongresszusán elhangzott hozzászólás.

PODRIMAVSKÝ, M.: V. zjazd československých historikov (A csehszlovák történések V. kongresszusa), Praha, 1982. febr. 19–21. – *HČ.* 30. 1982:5. 782–785.

A kongresszuson elhangzott előadások, felszólalások, a szekció üléseken elhangzott vita rövid tartalmi összefoglalása.

DUDEK, F.: Vědecká konference o vývoji průmyslových oblastí na Slovensku v období kapitalismu (Tudományos konferencia a szlovákiai ipari területek fejlődéséről a kapitalizmus korszakában), Kassa, 1982. ápr. 29–30. – *ČCH.* 30. 1982:5. 799–800.

A tanácskozáson elhangzott referátumok, korreferátumok és vita-hozzászólások rövid tartalmi összefoglalása.

KUBIŠOVÁ, V. – MÁŠOVÁ, H.: Parcovní porada k problematice fašismu, neofašismu a antifašického boje (Munkamegbeszélés a fasizmus, a neofasizmus és az antifasiszta harc problematikájáról), 1981. dec. 3–4. – *ČCH.* 30. 1982:3. 477–478.

A kétnapos értekezleten elhangzott előadások és hozzászólások rövid tartalmi áttekintése.

V. sjezd československých historiků (A csehszlovák történések V. kongresszusa). – *ČCH.* 30. 1982:3. 321–322.

Prágában, 1982. február 19–21 között megtartott kongresszus menetéről, felszólalásáról, ill. az előadók témájáról számol be.

MARSINA, R.: XVI. zasadanie československo-maďarskej historickej komisie (A csehszlovák–magyar történelem bizottság XVI. ülészaka), Veszprém, 1981. szept. 14–19. – *HČ.* 30. 1982:3. 513–515.

A tanácskozás témája: Szlovákiának a középkori magyar államba való bekebelezése. Az itt elhangzott előadások és hozzászólások tartalmi összefoglalása.

KAMENEC, I.: 15. zasadnutie československo-jugoslovenskej komisie (Csehszlovák–jugoszláv történelem-bizottság 15. ülészaka), Martin, 1981. október 19–22. – *HČ.* 30. 1982:3. 510.

A tanácskozáson elhangzott előadások és hozzászólások címszerű áttekintése; a konferencia témája: Jugoszlávia, Csehszlovákia 1920-tól a burzsoá társadalmi, politikai és gazdasági rendszer széteséséig.

DUDEK, F.: Vědecké zasedání „Jugoslávie a Československo od roku 1929 do rozpadu buržoázních společenských, politických a ekonomických systémů (Jugoszlávia és Csehszlovákia 1929-től a burzsoá társadalmi, politikai és gazdasági rendszer széteséséig címen rendezett tudományos tanácskozás). Martin, 1981. okt. 19–21. – CCH, 30. 1982:2. 219–320.

Az ülészakon elhangzott előadások és hozzászólások rövid tartalmi áttekintése.

OSLANSKÝ, F.: 22. (24.) zasadnutie československo-pol'skej komisie historikov (Csehszlovák–lengyel történeztudományi bizottság 22. [24.] ülészaka). Bratislava, 1981. nov. 10–13. – HČ. 30. 1982:3. 510–511.

Az ülészak témája: a feudális társadalom struktúrája Csehszlovákiában és Lengyelországban a 15–16. század fordulóján. Az előadások és hozzászólások néhány mondatos összefoglalása.

PORȚEANU, A.: A VIII-a sesiune a Comisiei Mixte Româno-Ungare de Istorie (A Román–Magyar Történeztudományi Vegyesbizottság 8. ülészaka). – RI, 1982:9. 1049–1049.

A Bukarestben és Nagyszebenben felolvasásra és megvitatásra került két kérdéscsoport: A nemzeti államok Dél-Kelet-Európában és a dualizmuskori magyar állam jellege, valamint a román–magyar kulturális kapcsolatok a szocializmus építésének viszonyai között.

SEIBT, F.: Kaiser Joseph II. und das Toleranzpatent von 1781. (II. József császár és az 1781-es türelmi rendelet). – ZfO. 31. 1982:2. 162–165.

A cikk a Szudéta-tartományok Történelmi Bizottságának 1981. évi konferenciáján bevezető előadásaként hangzott el. Az ülést a türelmi rendelet kiadásának 200. évfordulója alkalmából rendezték.

GEMIL, T.: Al IX-lea Congres Turc de istorie (A IX. Török Történelmi Kongresszus). – RA, 1982:1. 103–104.

A kb. 300 közlemény vázlatos bemutatása.

KAMENEC, I.: Vedecká konferencia Inteligencia a revolúcia, 20. storočie (Értelmiség és forradalom a 20. században címen rendezett konferencia). Tbiliszi, 1981. nov. 16–19. – HČ. 30. 1982:3. 511–512.

A nemzetközi konferencián, amely az értelmiségnek a szocialista forradalomban és a szocialista társadalom építésében játszott szerepét vizsgálta, elhangzott előadások és korreferátumok tartalmi összefoglalása.

KOVAL'ČENKO, I.D.: Isztoricseszki isztocsnik v szvete ucsenija ob informacii. K posztanovke problemü (A történelmi forrás és információ-elmélet fényében. A probléma felvetéséhez). – ISzSzSzR. 1982:3. 129–148.

A publikáció az 1979-es novoroszjszki forráskutatás-konferencián megtartott előadás írásos változata. A módszertani-elméleti, a történelmi-tipológiai és a konkrét alkalmazás aspektusából vizsgálja a forráskutatást.

FOLTA, J. – JANKO, J.: XVI. mezinárodní kongres dějiny věd (XVI. Nemzetközi Tudománytörténeti Kongresszus). Bukarest, 1981. aug. 26. – szept. 3. – DvT. 15. 1982:1. 49–57.

A konferencia egyes szekció-ülésein elhangzott előadások rövid tartalmi áttekintése.

Konferencia a národnostej štruktúre miest za feudalizmu v Žiline (Zsolnán rendezett konferencia a városok feudalizmuskori nemzetiségi strukturájáról), 1981. jún. 9–12. – HČ. 30. 1982:2. 356–360.

A nemzetközi konferencián elhangzott előadások és hozzászólások részletes bemutatása.

Elmélet, módszertan

BARG, M.A. – CSERNJAK, E.B.: K voproszu o perehodnoj épohe ot feodalizma k kapitalizmu (A feudalizmusból a kapitalizmusba való átmenet korszakáról). – NNI. 1982:3. 49–72.

A tanulmány az angol történelem példái alapján elemzi az átmeneti szakasz szociológiai és konkrét történelmi strukturáltságát, a történelmi törvényszerűség világtörténelmi, regionális és nemzeti méretekben.

BARG, M.A.: O kategorii „Isztoricseszkoe vremja” (A „történelmi idő” kategóriája). – ISzSzSZR. 1982:6. 82–99.

Az öt részből álló módszertani tanulmány gondolatmenete: a probléma fellelítése; a történelmi idő reális és szubjektív oldala, objektív dialektikája; az „idő” fogalom történetéről; a történelem ideje; a történész ideje.

BARG, M.A.: Isztoricseszkoe szoznanie kak problema isztoriografii (A történelmi tudat, mint historiográfiai probléma). – VI. 1982:12. 49–66.

A bennünket érdeklő kategória két értelmének a megkülönböztetése: a „történelmi tudat” a szó teljes és speciális (szoros) értelmében; milyen mértékben függenek a történelmi tudat típusától a historiográfiai formák és módszerek.

DUPAQUIER, J.: Dix ans de démographie historique (Tíz év történelmi demográfia). – RH. 1982. október–december, t. 544. 461–470.

A diszciplína módszertani megújulása, legfrissebb eredménye.

DUFEIL, M.-M.: Histoire classiquem histoire critique (Klasszikus történelem, kritikus történelem). – HT. 1982:2. 21. köt. 223–233.

A klasszikus történetírás ismérvei, módszerei – új, komplex, társdiszciplínákkal együttműködő, módszereiben, interpretációiban továbbmutató történetírás.

ETHERINGTON, N.: Reconsidering theories of Imperialism (Az imperializmusra vonatkozó elméletek újrevizsgálata). – HT. 21. 1982:1. 1–37.

A klasszikus teóriák újraértékelése, történeti összefüggéseikben való tanulmányozása – új problémák előtérbe kerülése.

GOLUBCOVA, E.Sz. – KOSELENKO, G.A.: Isztorija drevnego mira i „novüe metodiki” (Az ókori történelem és az „új metodikák”). – VI. 1982:8. 70–82.

Az ókortörténészek berkeiben 1981-ben lefolyt vita ismertetése leszögezi, hogy a komparatista módszer, az egyes eseményeknek a történelem szövetéből való kiragadott vizsgálata tévútra vezette a statisztikai analízist üdvöztetőnek tartó Psztnikov, Fomenko, Misenko és Nikison kutató-csoportját.

HOCHSTADT, S.: Social history and politics: a materialist view (Társadalomtörténet és politika: materialista szemlélettel). – SoH. 7. 1982:1. 75–84.

A szerző a társadalomtörténet és a politikátörténet összefüggéseire mutat rá.

KÁZHDAN, A.: Soviet studies on medieval Western Europe: a brief survey (Szovjet tanulmányok a középkori Nyugat Európáról: rövid áttekintés). – Speculum. 57. 1982:1. 1–19.

A középkorkutatás múltja a 19. századi orosz történetírásban – a szovjet historiográfia főbb trendjei, eredményei, kritikai vizsgálata.

KŘÍŽEK, J.: Někteří problémy historického výzkumu (A történeti kutatás néhány problémája). – ČČH. 30. 1982:6. 862–891.

A tanulmány, amely eredetileg 1980 novemberében előadás formájában hangzott el, most mint vita-cikket adják közre, magyarázatot keres a marxista-leninista elmélet és a konkrét tudományos történeti kutatás módszertana néhány alapvető elvére, kérdésére.

MATEJČEK, J.: K některým otázkám pojetí a metody zkoumání sociálních dějin v NSR (Adalék az NSzK-ban folyó társadalomtörténeti kutatások értelmezésének és módszerének néhány kérdéséhez). – SS, 80. 1982:1. 58–61.

A szerző megjegyzéseket fűz Hans Amend: Die inner- und ausserbetrieblich der Arbeitnehmer in der Glas-, Papier-, Zucker und Chemischen Industrie der Regierungsbezirke Köln, Düsseldorf und Aachen zur Zeit der frühen Industrialisierung ca. 1800–1875). Dissertace. Bonn, 1975. 546., 375 p., tábl. c. munkához.

NERONOVA, V.D.: Szovetszkaja isztoriografija o szoszlovii i klaszse rabov (A rabzolgák rétegéről illetve osztályáról a szovjet történetírás). – VI. 1982:10. 62–76.

A szovjet orientalisták és ókor kutatók munkáiban tallóz a szerző, hogy megvilágítsa az osztály- és réteg tagozódás jellegzetes aszinkronját.

PALLI, H.: Metodika iszpol'zovanija metrik v isztoriko-demograficseszkih iszszledovanijah (Az anyakönyvi kivonatok felhasználása a demográfiai-történeti kutatásokban). – ISzSszR. 1982:1. 87–93.

Az észtországi demográfiai kutatómunka során a matrikula alkalmazásának

néhány módszerét ismerteti a szerző, tekintettel a 17–18. századi észt történelemre.

REBÉRIOUX, M.: Cinéma et histoire, histoire et cinéma. Quelques textes récents (Mozi és történelem, történelem és mozi, néhány újabb anyag). – MS. 121. 1982. október–december, 117–121.

A cikk a történelmi filmek valóság tartalmával kapcsolatos problémákat veti fel.

SCHNAPP, A.: Archéologie et tradition académique en Europe aux XVIIIe et XIXe siècles (Régészet és tudományos hagyomány Európában a 18–19. században). – AESC. 37. 1982:5–6. 760–777.

A tanulmány az európai óorkutatás 18–19. századi gyakorlatát mutatja be az olvasónak.

SELESZTOV, D.K.: U isztorikov isztoricseszkoj demografii (A történelmi demográfia kialakulásáról). – VMU. 1982:3. 21–33.

A szerző megállapítása szerint mind a szovjet, mind a külföldi szakirodalom hiányát pótlendő: a 16. századtól napjainkig összeállította a tudományág történetét.

GORSZKAJA, N.A. – MILOV, L.V.: Nekotorie itogi i perszpektivü izucsenija agrarnoj isztorii Szvero-Zapada Roszszii (Észak-Nyugat-Oroszország agrártörténetének kutatási eredményei és perspektívái). – ISzSzSzR. 1982:2. 66–85.

A 70-es években megjelent háromkötetes 15–16. századi agrártörténet a Sapiro vezette leningrádi kutatók kollektív munkája. A cikk elemzi és ismerteti a művet.

ZEVELEVA, E.A. – KULESOV, Sz.V.: Isztorija obrazovanija SzSzSzR v szovetszkoj literature poszlednego deszjatiletija (Az utóbbi évtized szovjet publikációi a Szovjetunió megalakulásáról). – VI. 1982:11. 124–132.

A párthatározatok alapján elemzik a Szovjetunió fennállásának 50. és 60. évfordulójára megjelent hazai szakirodalmat.

HAGEN, M.: Das politische System Russlands vor 1914. Forschungsprobleme und Kontrollversion (Oroszország politikai rendszere 1914 előtt. Kutatási problémák és viták). – JGO. 30. 1982:2. 190–212.

A szerző az orosz társadalom, a cári birodalom politikai jellegével, az ún. forradalom előtti periódus problémáival foglalkozó nemzetközi irodalmat, a kutatás helyzetét és a vitás pontokat veszi szemügyre.

BAJBAKOV, Sz.A.: Isztorija obrazovanija SzSzSzR v szovetszkoj isztorioigrafii 70-h godov (A 70-es évek szovjet történetírása a Szovjetunió megalakulásáról). – VMU. 1982:6. 3–22.

A gazdag jegyzetapparátussal ellátott cikk az eredmények mellett bírálatot is tartalmaz a publikált, vagy éppen fel nem dolgozott kérdésekről.

VORONCOVA, E.A.: Ocenka économicsestogo mogucsesztva i politicseszkoi roli roszszijszkoi burzsuaazii v godü mirovoj vojny v szovetszkoi isztoriografii (Az oroszországi burzsoázia gazdasági hatalma és politikai szerepe az I. világháború idején – ahogyan a szovjet történetírás értékeli) – VMU. 1982:6. 36–44.

A szerző az 1960-as évek közepétől a 70-es évek folyamán megjelent szakirodalmat rendszerezi és elemzi.

PROHOROV, V.P. – SZERGEEV, Sz.V.: Obrazovanie SzSzsZR i nacional'nye otnosenija v szovetszkom obscsesztve v oszvesvsenii burzsuaaznoj isztoriografii 70-h godov (A 70-es évek polgári történetírása a Szovjetunió megalakulásáról és a szovjet társadalom nemzetiségi viszonyairól). – ISzSzsZR. 1982:6. 179–190.

A szovjetológusok történelmietlen, a nemzetközi és nemzeti dialektikáját tagadó felfogását ismerteti az elemzés.

BULDAKOV, V.P. – KULESOV, Sz.V.: Mezsdunarodnoe znacsenie obrazovanija SzSzsZR i burzsuaaznaja isztoriografija (A Szovjetunió megalakulásának nemzetközi jelentősége és a polgári történetírás). – NNI. 1982:5. 19–31.

Az 1922. december 30-án megalakult Szovjetunió létéről, jelentőségéről a legutóbbi években megjelent polgári munkákat elemzi, bírálja a cikk.

ALPATOV, M.A.: Verjazszkij voprosz v ruszszkoi dorevoljucionnoj isztoriografii (A forradalom előtti orosz történetírás a varégekről). – VI. 1982:5. 31–45.

A normann hódítás hullámairól, az orosz államalapításban való közreműködésükről, – mint az orosz historiográfia legvitatottabb kérdéséről a 18–19. században.

MELIKISVILI, G.A.: Rezvitie isztorieszkoi nauki v Gruzinszkoi SzSzsR (A történettudomány fejlődése a Grúz SzSzsK-ban). – VI. 1982:6. 20–35.

A historiográfiai összefoglalásban a 20-as évek után inkább az 50-es évektől napjainkig ismerteti a szerző a grúz történészek munkásságát.

BIRON, A.K.: Isztorieszkaja nauka Latvijszkoi SzSzsR v 70-e godü (A történettudomány a Lett SzSzsK-ban a 70-es években). – ISzSzsZR, 1982:5. 3–20.

Az utóbbi évtizedben folytatott régészeti, komplex történettudományos kutatómunka publikációiról ad rövid áttekintést a Lett Akadémia Történettudományi Intézetének igazgatója.

ZABOROV, M.A.: Raboscee dvizsenie novogo vremeni: k kritike szovremennoj burzsuaaznoj i szocial-reformiszszkoi isztoriografii (Az újkori munkásmozgalom polgári és szociál-reformista történetírásának bírálatához). – NNI. 1982:4. 42–58.

A szemléirő kategORIZálja a történészeket: baloldali, a marxista szemlélethez közelállók csoportja, valamint a proletariátus iránt érdeklődő konzervatív, reformista historikusok.

SZIVOHINA, T.A.: Szovjetszkaja isztoriografija o rabocsem klaszsze SzSzsR perioda zrelogo szocializma (A szovjet történetírás a Szovjetunió munkásosztályáról az érett szocializmus korában). – VI. 1982:2. 3–16.

A szerző azokat a történettudományi műveket elemzi, amelyek a 60-as évek közepétől az 1970-es évekig jelentek meg a témáról.

HERMAN, K.: Třicetpět le práce československé historické slavistiky, 1945–1980 (A csehszlovák történelmi szlavisztika 35 éve, 1945–1980). – ČČH. 30. 1982:2. 236–261.

A tanulmány sokoldalú elemzést ad arról a három és félévtizedes munkáról, amelyet a csehszlovák történészek – a régészettől, az ókortól kezdve a jelenkor kutatásával bezárólag – a CsTA keretén belüli történeti intézmények – intézetek – végeztek a szlavisztikai kutatások területén (gazdag bibliográfiai adattal alátámasztva).

KŘÍŽEK, J.: Třicet let Āeskoslovenského časopisu historického (Harminc éves a Āeskoslovenský časopis historický). – ČČH. 30. 1982:1. 1–6.

A méltató cikk a folyóirat három évtizedes eredményeit és a társadalomtudományok, főleg a csehszlovák marxista történetírásra az elkövetkezendő években váró feladatokat foglalja össze.

MIHÓKOVÁ, M.: Mad'arská historiografia na východom Slovensku v rokoch 1901–1918. I–II. (A magyar történetírás Kelet-Szlovákiában, 1901–1918-ban. I–II. köt.). Košice, 1980. Štátna vedecká knižnica, 266, 528. – Ism.: J.Kz. – HČ. 30. 1982:2. 352–353.

RAHSMIR, P.Ju.: Szovremennoja burzsuznaja isztoriografija o geneziszse fasizma (A mai polgári történetírás a faszizmus keletkezéséről). – NNI. 1982:3. 33–48.

A szerző úgy véli, hogy a polgári historiográfia nem ad választ olyan lényeges kérdésekre, mint a nemzeti sajátosságok és az általános vonások kölcsönhatása a faszizmus eredetének ill. e folyamat gazdasági, társadalmi, politikai és lelki tényezői.

SCHMAUS, W.: A reappraisal of Comte's Three-State-Law (Comte „Három állam”-elmélete újraértékelése). – HT. 21. 1982:2. 248–266.

Comte tételének téves értelmezése a historiográfiában – írásainak szövegmagyarázaton alapuló elemzése.

BAILYN, B.: The Challenge of Modern Historiography (A modern historiográfia kihívása). – AHR. 87. 1982:1. 1–24.

A cikkíró arra mutat rá, hogy a történelem kutatásával foglalkozóknak ma már nem elég jó történészeknek lenniük, hanem ismeretekkel kell rendelkezniük a statisztika, a közgazdaságtudomány, a pszichológia, az antropológia, a szociológia és a földrajz terén is.

SCHMIDT, W.: Die Entwicklung der DDR-Geschichtswissenschaft im Zerrspiegel bürgerlicher Historiographie der BRD (Az NDK történettudományának fejlődése az NSzK polgári historiográfiájának tükrében). – ZfG. 30. 1982:7. 581–591.

A szerző az NSzK historiográfiájának a formálódó és fejlődő szocialista német történetírással szembeni magatartását vizsgálja, a 40-es évek közepétől kezdve periodizálja e magatartás változásait, és a jelenlegi nyugat-német véleményeket kritizálja.

MORAVCOVÁ, D.: Imperialismus ve výkladu buržoázní historiografie NSR v 70. letech (Az imperializmus az NSzK burzsoá történetírásának értelmezésében a 70-es években). – ČČH. 30. 1982:4. 580–603.

A cikk kritikailag elemzi a nyugatnémet történészeknek az elmúlt évtizedben megjelent munkáit, a nyugatnémet polgári történetírás irányzatait és törekvéseit.

DEMIHOVSZKIJ, M.V.: Szovremennaja amerikanskaja isztoriografija o politike SzSA v odnosenii indejcev (A mai amerikai történetírás az USA-nak az indiánokkal kapcsolatos politikájáról). – VI. 1982:3. 43–53.

A szemle a 70-es évek amerikai történetírásában tallóz, kiemelve a témában mutatkozó új vonásokat (az „indián”-politika dicsőítésének, a bennszülött lakosság jelleméről, életmódjáról szóló mítoszok átértékelése).

ROGULEV, Ju.N. – SZIVACSEV, N.V.: Amerikanskij ezsegodnik, I–X. (Amerikai Évkönyv, I–X.). – NNI. 1982:1. 155–162.

A historiográfiai közlemény a Szovjetunióban lendületesen fejlődő amerikanisztika műveléséről és az ehhez tartozó Almanachról számol be. Az 1971-ben alapított kiadvány egy évtized alatt megjelentetett 10 kötetét elemzik.

SZOGRIN, V.V.: Szovremennaja amerikanskaja isztoriografija o burzsuaznjuh revolucijah v SzSA (A mai amerikai történetírás az USA polgári forradalmairól). – NNI. 1982:1. 20–38.

Az utóbbi harminc év terméséből válogat a cikk.

DI RIENZO, E.: Istituzioni e teorie politiche nella Francia moderna (Intézmények és politikai elméletek az újkori Franciaországban). – SSt. 1982. április–június. 23. f. 2. 329–355.

A 18. századi Franciaországgal foglalkozó historiográfia történetkritikai értékelése.

POLJAKOV, Ja.A.: Nekotorie voproszű isztoriografii perehodnogo perioda ot kapitalizma k szocializmu: itogi i problemű (A kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet historiográfiájának eredményei és problémái). – ISzSzSzR. 1982:5. 102–109.

A Szovjet Tudományos Akadémia kibővített plenáris ülésén, 1981-ben tartott előadás szövege.

MARTOVITS, Cl.: L'Inde coloniale: nationalisme et histoire (Gyarmati India: nacionalizmus és történelem). – AESC. 37. 1982:4. 648–668.

A cikk a 19. században a brit gyarmatnak számító Indiában megkezdődött, helyiek által végzett történelemkutatás helyzetét mutatja be. Az ország történelme iránti érdeklődés együtt járt a nemzeti tudat megerősödésével.

BRUNSCHWIG, H.: Afrique noire, 1979–1981. (Fekete Afrika, 1979–1981). – RH. 541. 1982. január–március. 125–162.

Historiográfiai áttekintés – a kontinensre vonatkozó háromkötetes szintézis és számos új regionális tanulmány kritikai ismertetése.

Nőkérdés

FOX-GENOVESE, E.: Placing Women's History in History (A nők történetének beillesztése a történelembe). – NLR. 133. 1982. május–június. 5–29.

A cikkíró annak a véleményének ad hangot, hogy a nők már jóval a szüfrazsetek kora előtt is mindenütt jelen voltak a társadalmi és politikai életben, szerepüket azonban a történetrírók alábecsülték.

GIOVANNINI, C.: L'emancipazione della donna nell'Italia postunitaria: una questione borghese? (Női emancipáció az egyesítés utáni Itáliában: polgári kérdés?). – SSt. 23. 1982. április–június, f. 2. 355–382.

Az 1860-as 80-as évek nőmozgalommal foglalkozó publicisztikája alapján.

DAVIES, M.: Corsets and Conception: Fashion and Demographic Trends in the Nineteenth Century (Fűzők és koncepciók: Divat és demográfiai irányok a 19. században). – CSSH. 24. 1982:4. 611–641.

A tanulmány felveti azt a lehetőséget, hogy a 19. századi születés-visszaesés egyik oka (az életszínvonalcsökkenés, a nők munkába állítása, a családalapítási kor eltolódása stb. mellett) az egészségtelen divat, pontosabban a szoros fűzők viselése volt.

GRISINA, Z.V.: Dvizsenie za politiceszkoe ravnopravie zsenascin v godü Pervoj roszszijszkaj revolucii (A nők politikai egyenjogúságáért folytatott mozgalom az Első orosz forradalom éveiben). – VMU. 1982:2. 33–42.

Az 1905-ben alakult Női Egyenjogúsítási Szövetség szervezett harca a munka és a művelődési jogokért, a választói és választhatóság jogáért.

CALVI, G.: Donne in fabbrica. Comunista femminile e socialità del lavoro in America, 1900–1915 (Nők a gyárban. Női közösségek és társulás a munkában Amerikában, 1900–1915). – QS. 51. 1982. dec. 817–852.

Szubjektív és objektív források a kérdés elemzéséhez – az új társadalmi identitásról kialakult tudat megnyilatkozásai.

WAINES, D.: Through a Veil Darkly: The Study of Women in Muslim Societies (Fátyolon át sötétben: tanulmány a mohamedán országokban élő nők helyzetéről). – CSSH. 24. 1982:4. 642–659.

A tanulmány a közel-keleti mohamedán országokban uralkodó, a nők szerepét körüljáróan behatóan szemlélet lényegét mutatja be.

Nemzetközi kapcsolatok

RONIN, V.K.: Mezdunarodno-pravovüe formü vzaimootnosenij szlavjan i imperii Karľa Velikogo (A szlávok közötti kapcsolatok nemzetközi jogi formái és Nagy Károly birodalma). – SzSz. 1982:6. 36–49.

A szozj (szövetkezés, szövetség) és Vasszalitet (hűbériség, vazallus viszony) fogalmak elemzése és pontos értelmezése.

VINOGRADOV, V.I.: Vosztochnij voprosz i anglo-russzkie otnosenija v 30-e godü 19. v. (A keleti kérdés és az angol–oros kapcsolatok a 19. század 30-as éveiben). – SzSz. 1982:1. 3–17.

Az 1830-as években a Délkelet-Európa és Törökország feletti befolyás megszerzéséért folytatott harc kiéleződött Anglia és Oroszország között. A szerző az angol–oros kapcsolatok történetének teljesebb képét kísérel meg felvázolni.

MUŞAT, M. – ARIMIA, V.: Nicolae Titulescu. – AI, 1982:1. 53–61.

A román diplomata, mint a nemzeti függetlenség és szuverenitás megőrzője. Politikai pályafutása, szereplése a nemzetközi életben. Konceptiója Délkelet-Európa országai számára. Szerepe a szovjet–román kapcsolatok alakulásában.

DOBRINESCU, V. FI. – VESA, V.: RelaŃiile romäno-engeleze în perioada primului razboi mondial (Román–angol kapcsolatok az első világháború idején). – SUB–B. Historia, 1982. 44–57.

A források arról tanúskodnak, hogy a két ország a békeelőkészítő tárgyalások alkalmával szorosan együttműködött.

TRACHTENBERG, M.: Versailles after Sixty Years (Versailles hatvan év távlatából). – JCH. 17. 1982:3. 487–506.

A versaillesi békeszerződéseket megfogalmazó francia, angol és amerikai hatalmak szándékait tárja fel, különösen arra keres választ, hogy a nagyhatalmaknak milyen elképzelések voltak a Németországgal kialakítandó későbbi kapcsolataikról.

KLEIN, F.: Auseinandersetzung um die „Kriegsschuldfrage“ nach 1919. (Viták a „háborús felelősség kérdéséről“ 1919 után). – ZfG. 30. 1982:8. 765–690.

A szerző nemcsak a címben jelzett szempont szerint vizsgálja a versaillesi békeszerződést, hanem annak hatását is tanulmányozza a vesztes országokban, összefüggésben a háború után kialakult forradalmi helyzettel.

SZIMONENKO, R.G.: Genuézszkaja konferencija, Szovetszkaja Roszsziya i anglijszkaja diplomatija (A genovai konferencia, Szovjet-Oroszország és az angol diplomácia). – NNI. 1982:3. 92–110.

Az 1922-es genovai találkozó jelentősége, hogy a különböző rendszerű országok békés egymás mellett élése reális lehetőséggé vált.

VESA, V.: Conferința de la Locarno și opinia publică românească (A locarnói konferencia és a román közvélemény). – SUB-B. Historia, 1982. 57–63.

A locarnói egyezmény (1925) azt az illúziót keltette, hogy stabilizálódott a helyzet Európában és megteremtette a béke és az Európai Egyesült Államok alapját.

DU BOIS, P.: La politique étrangère roumaine de 1944–1947 (A román külpolitika 1944-től 1947-ig). – RMC. 29. 1982:3. 411–441.

Románia viszonya a Szovjetunióhoz és Nyugat-Európához 1944- és 1947 között. A szerző angol külügyi levéltári adatokat és nyugat-európai vezető sajtóorgánumokat használ forrásul.

OVENDALE, R.: Britain, the USA and the European Cold War, 1945–1948. (Anglia, az USA és az európai hidegháború, 1945–1948). – History. 67. 1982:220. 217–236.

A tanulmány a II. világháború utáni angol és amerikai politikai célkitűzések eltérő voltát emeli ki és rámutat az 1947-es, közös nevezőre jutás szükségyszerű okaira.

Munkásmozgalom, ideológia

DURRENBERGER, E.P.: Chayanov and Marx (Csajanov és Marx). – PS. 9. 1982:2. 119–129.

A.V. Csajanov és Marx álláspontját – a paraszti értéktöbblet termelésről – hasonlítja össze a cikkíró.

BRAVO, G.M.: Riflessioni sulla storia del marxismo (Megjegyzések a marxizmus történetéről). – SSt. 1982:3. 517–540.

Az Einaudi kiadásában 1978–81 között megjelent többkötetes Storia del marxismo sorozat értékelése és a vele kapcsolatos viták ismertetése.

ALEKSZANDROV, V.V.: Mezsduarodnoe rabocsee dvizsenie (A nemzetközi munkásmozgalom). – NNI. 1982:6. 159–165.

A szerző ismerteti azt a tanulmánykötetet, amely az 1924 és 1945 közötti elméleti és történelmi tapasztalati anyagot elemzi.

DANÁŠ, J.: Formovanie politickej línie Komunistickej strany Slovenska v rokoch 1939–1941 (A Szlovák Kommunista Párt irányvonalának alakulása 1939–1941-ben). – HČ. 30. 1982:2. 201–222.

A szerző az 1939 májusától önálló pártszervezetként működő Szlovák Kommunista Párt politikai irányvonalának kialakítását kíséri figyelemmel a II. világháború kitérésétől.

BUHARIN, N.I. — JAZSBOROVSKAJA, I.Sz.: Revoljucionno-internacionaliszticeszkije tradicii pol'szkogo rabocsego dvizsenija (A lengyel munkásmozgalom forradalmi internacionalista hagyományai). — VI. 1982:10. 47–61.

A század első éveitől napjainkig tapasztalható nemzetköziség és forradalmiság jeleit elemzik a lengyel munkásmozgalomban.

COPOIU, N.: Mișcarea muncitorească (A munkásmozgalomról). — AI. 1982:1. 65–87.

A tanulmány azt vizsgálja, hogy 1878–1915 között a munkásmozgalom milyen szerepet játszott a Délkelet-Európa népei közötti kapcsolat kialakításában.

Dezvoltarea partidului clasei muncitoare din România în perioada 1893–1918. III. (A romániai munkásosztály pártjának fejlődése 1893–1918 között). — AI. 1982:2. 105–144.

A szakszervezeti mozgalom szerepe az RSZDP újraalakításában, és a munkásosztály helyzete az 1907-es parasztfelkelés előestéjén.

HÜBL, M.: Gli utlimi anni di Engels e la democrazia nel partito (Engels utolsó évei és a pártdemokrácia). — SSt. 1982. április–június, t. 23. f. 2. 267–282.

Engels politikai végrendelete.

GELLY, J.F.: A la recherche de l'unité organique: la démarche du Parti communiste français (1934–1938). (A szerves egység tanulmányozásához: a francia Kommunista Párt fellépése, 1934–1938). — MS. 121. 1982. október–december, 97–116.

A tanulmány a Kommunista Pártnak a szocialistákhoz fűződő kapcsolatát elemzi a 30-as évek Franciaországában.

JUDT, T.: Une historiographie pas comme les autres: The French Communist and their History (Egy szokatlan historiográfia: a francia kommunisták és történetük). — ESR. 12. 1982:4. 445–478.

A cikk a francia baloldali politikai irányvonalát elemzi, és rámutat a francia kommunisták és az olasz ill. spanyol kommunisták a kelet-európai szocialista államok megítélésével kapcsolatos különbözőségére. Konkrétan az 1981. decemberi lengyelországi események kapcsán elemzi a francia kommunisták politikáját.

MITROFANOVA, A.V. — OSZTAPENKO, I.P. — ROGACSEVSZAKAJA, L.Sz.: Itogi i zadaci izucsenija isztorii fabrik i zavodov SzSzsZR (A szovjet üzemtörténeti kutatások eredményei és feladatai). — VI. 1982:1. 3–17.

A munkásosztály szerepének és jelentőségének helyes felfogása adja meg a kutatások súlyát.

Egyetemes történet

IMPARATI, R.: Aspects de l'organisation de l'État Hittite dans les documents juridiques et administratifs (A Hettita Állam szervezetének egyes aspektusai a jogi és államigazgatási dokumentumokban). – JESHO. 25. 1982:3. 225–267.

A tanulmány a hettita birodalom államszervezetének sajátosságait vizsgálja a hettita törvénykönyv egyes cikkelyeiben megfogalmazott kötelezettségek alapján.

FINLEY, M.I.: Le document el l'histoire économique de l'Antiquité (Dokumentum és az ókor gazdaságtörténete). – AESC. 37. 1982:5–6. 697–713.

A tanulmány rámutat a görög–római korból származó írásos emlékek – amelyek jelen pillanatban szétszórtan, a világ különböző tájain, jórészt magánkézben vannak – központi kezelésének és elemzésének fontosságára.

MANICAS, P.T.: War, Stasis, and Greek Political Thought (Háború, pangás és a görög politikai gondolkodás). – CSSH. 24. 1982:4. 673–688.

A szerző a polisz sajátos szervezetének következtében kialakult görög államfelfogást próbálja elemezni.

CHOUQUER, G. – CLAVEL-LEVEQUE, M. – FAVORY, F.: Cadastres, occupation du sol et paysages agraires antiques (Kataszterek, földfoglalás és agrárparasztság az ókorban). – AESC. 37. 1982:5–6. 847–882.

A cikk az ókori római és görög területeken alkalmazott földművelés, talajgazdálkodás, úthálózat sajátosságait ismerteti.

GENET, L.: Les débuts de l'hellénisme (A hellenizmus kezdete). – AESC. 37. 1982:5–6. 965–983.

Az eddig kiadatlan írás szerzőjének a korra vonatkozó valamennyi munkáját összefoglalva képet ad a hellenizmus korának sajátosságairól.

MAZZA, M.: Poveri e povertà nel mondo bizantino (IV–VII.) (Szegények és szegénység Bizánc világában, IV–VII. század). – SSt. 1982. április–június, t. 23. f. 2. 283–316.

Új módszertani szempontok az antik világ társadalmi problémáinak vizsgálatához.

LAPSOV, B.A. – HALEVINSZKIJ, I.V.: Sztanovlenie rannego iszlama (A korai iszlámról). – VI. 1982:11. 107–119.

Az iszlám előtörténetéről, majd a fundamentalisták és az integránsok csoportjáról.

SZAHAROV, A.N.: Vosztocsnyj pohod Szvjatoszlava i „Zapiszka greceszkogo toparha” (Svjatoszlav keleti hadjárata és „A görög egyházfő feljegyzései”). – ISzSzSzR. 1982:3. 86–103.

A kazárok elleni hadjárat (964–965) a korabeli és a mai történetírás tükrében a szerző forráskritikai megállapításaival.

LINDNER, R.P.: What Was a Nomadic Tribe (Mi volt a nomád törzs?) – CSSH. 24. 1982:4. 689–711.

A cikk összességében vizsgálja az eurázsiai sztyeppéken vándorló nomád törzsek (hunok, avarok, magyarok, kumánok, törökök, mongolok stb.) alakulásának sajátosságait, a megtelepedés trendjét. Rámutat arra a hézagra, ami a nomád törzsek fejlődésének történelmi és etnográfiai kutatásaiban ma még világszerte megvan.

GERBER, H.: The Monetary System of the Ottoman Empire (Az Ottomán birodalom pénzügyi rendszere). – JESHO. 25. 1982:III. 308–324.

A tanulmány az egyes pénzek forgalomba bocsájtását követi nyomon a 14. század közepétől, az egyes arany és ezüstérmék piaci értékét hasonlítja össze különböző időszakokban. Az így kimutatott inflációs tendenciákkal támasztja alá gazdasági jellegű következtetéseit.

SERGI, G.: Medioevo scritto, Medioevo insegnato (Írott középkor, tanított középkor). – QS. 1982:49. 320–327.

Középkori témák, irányzatok az olasz egyetemek előadássorozataiban, vizsgaprogramjaiban.

BRÜHL, C.: Kronen- und Krönungsbaruch im Frühen und hohen Mittelalter (Koronák és koronázási szokások a korai és a fejlett középkorban). – HZ. 1982. 234:1. 1–32.

A 6–8. századi koraközépkori koronázási szokásokkal szembenáll a Karolingok koronázási szokása; a fejlett középkorban meglévő koronázási forma a Karoling-korra nyúlik vissza.

SCHMUGGE, L.: Über „nationale“ Vorurteile in Mittelalter (A „nemzeti” előítéletekről a középkorban). – DEAM. 38. 1982:2. 438–460.

A szerző a középkori nemzet, nemzetiség, nacionalizmus fogalmakkal foglalkozik. Megállapításait a 11–13. századból vett példákkal támasztja alá, a keresztesháborúk, zarándokutak és a felsőfokú iskolák témaköréből.

RÖSENER, W.: Zur Wirtschaftstätigkeit der Zisterzienser im Hochmittelalter (A ciszterciták gazdasági tevékenységéhez a klasszikus középkorban). – ZAA. 30. 1982:2. 117–148.

A tanulmány a ciszterciták gazdasági tevékenységének néhány fontos területét elemzi, tevékenységüket a mezőgazdaságban és a kereskedelem, ill. a kézműipar területén. A vizsgálódások elsősorban az Elbától és a Saaletól nyugatra eső ónémet területekre terjednek ki.

GEREMEK, B.: Mouvements hérétiques et déracinement social au Bas Moyen-Age (Eretnek mozgalmak és társadalmi gyökértelenség a későközépkorban). – AESC. 37. 1982:1. 186–192.

A tanulmány a későközépkor társadalmi és ideológiai válságának két aspektusát elemzi: a marginális társadalmi csoportosulások gyökértelenségét és az eretnekség elterjedését vizsgálja.

PEYER, H.C.: Gastfreundschaft und kommerzielle Gastlichkeit im Mittelalter (Vendégszeretet és kereskedelmi vendéglátás a középkorban). – HZ. 235. 1982:2. 265–288.

A szerző a kereskedelmi vendéglátás intézményeinek, szokásainak kialakulását és fejlődését veszi szemügyre a 9. és 13. század között.

FREJDENBERG, M.M.: Srednevekovie goroda Dalmacii: izstoricieszkie sud'bi (A középkori dalmát városok sorsa). – VI. 1982:10. 95–107.

A 10–11. században hasonló esélyekkel és alapokról indult kereskedővárosok a 16. századra más és más pontra jutnak történelmükben.

NONN, U.: Heiliges Römisches Reich Deutscher Nation. Zum Nationen-Begriff im 15. Jahrhundert (Német–Római Szent Birodalom. A nemzetek fogalmához a 15. században). – ZHF. 9. 1982:2. 129–142.

A szerző a birodalom címének keletkezéstörténetét vizsgálva a 9. századig nyúlt vissza, majd megállapította, hogy az elnevezés a 15. században egy hosszú folyamat eredményeként jött létre, amikor a „szent birodalom” és a „német nemzet” elválaszthatatlanul összekötődött.

KAISER, C.: Les cours souverains au XVIe siècle: morale et Contre-Réforme (Uralkodói udvarok a XVI. században: erkölcs és ellenreformáció). – AESC. 37. 1982:1. 15–31.

A szerző az ún. igazi katolikus magisztrátus kialakulását és fejlődését mutatja be a 16–18. századi Franciaországban, amely később a bíróságok számára modellként szolgált a forradalom időszakáig.

ANGERMEIER, H.: Reichsreform und Reformation (Birodalmi reform és reformáció). – HZ. 235. 1982:3. 529–604.

A birodalmi reform és az egyházi reform viszonyának taglalása.

II. világháború

JULIUS, M.: Generalü abera dajut pokazanija (Az Abwehr tábornokai vallomást tesznek). – NNI. 1982:1. 125–142.

Az NDK-beli történész eredeti dokumentumok közlésével teszi hitelessé a német véderő 1933–1944 közötti történetét.

MARRUS, M.R. – PAXTON, R.O.: The Nazis and the Jews in Occupied Western Europe, 1940–1944. (A náci és a zsidók az elfoglalt Nyugat-Európában, 1940–1944). – JMH. 54. 1982:4. 687–714.

A tanulmány a „zsidókéedés hitleri megoldásának” három fázisát különbözteti meg, 1940–41, 1941–42 nyarat és az ezt követő időszakot. Kimutatja, hogy az egyes megszállt nyugat-európai országokban milyen időrendi eltérésekkel alkalmazták a német zsidó-ellenes törvényeket, illetőleg, hogy mikor került sor a deportálásokra.

CONZEMIUS, V.: Le Saint-Siège et la deuxième guerre mondiale: deux éditions de sources (A szent-szék és a második világháború: két forráskiadvány). – RHDGM. 32. 1982:128. 71–94.

A cikk XII. Pius pápának a II. világháború során tanúsított politikai magatartását ismerteti az ADSS (Szent-széki akták és dokumentumok a II. világháborút illetően) kiadvány alapján.

STOLFI, H.S.R.: Barbarossa Revisited: A Critical Reappraisal of the Opening Stages of the Russo-German Campaign (June–December 1941). (A barbarossa akcióról: az orosz–német háború kezdeti szakaszának kritikai újraértékelése, 1941 június–december). – JMH. 54. 1982:1. 27–46.

A cikk Hitler Szovjetunió ellen indított hadjáratának 1941 június–december közötti mozzanatait ismerteti.

TICHÝ, K.: Evropská cesta Sumnera Wellese (Summer Welles európai útja). – ČČH. 30. 1982:3. 351–381.

A tanulmány az amerikai államtitkárnak, F.D. Roosvelt elnök bizalmas tanácsadójának és barátjának 1940. február 17. és március 20-a közötti európai diplomáciai missziója céljával és a kompromisszum létrehozására irányuló amerikai törekvések kudarcának politikai hátterével foglalkozik az ún. furcsa háború időszakában.

MAL'KOV, V.L.: Szekretnüe doneszenija voennogo attase SzSA v Moszkve nakanune vtoroj mirovoj vojnü (Az USA moszkvai katonai attaséjának titkos jelentései a második világháború küszöbén). – NNI. 1982:4. 101–117.

Philip R. Faymonville 1937–38-ban, a jelenleg publikált 14 jelentést küldte a Szovjetunióból, amelyeket elemez a szerző.

PRASZOLOV, Sz.I.: Szekretnüe csehoszlovacko-germanszkie peregovorü (A csehszlovák–német titkos tárgyalások). – NNI. 1982:5. 119–138.

Az 1936–37-ben folytatott megbeszélések története a publikált dokumentumok alapján.

BRATZEL, J.F. – ROUT, L.B.: Pearl Harbor, Microdots and J. Edgar Hoover (Pearl Harbor, mikrofényképek és J. Edgar Hoover). – AHR. 87. 1982:5. 1342–1351.

A tanulmány Hoover, az FBI vezetőjének a pearl harbori támadásról előzete-

sen kapott információit teszi közzé és egyúttal Hoovert teszi felelőssé, amiért nem informálta a japán előkészületekről megfelelően Rooseveltnél.

Közép- és Délkelet-Európa

Forme ale pacii in su. estul european in secolele XIV–XVII. (A délkelet-európai békék jellege a XIV–XVII. században). – RI. 1982:1. 139–161.

A román történészek arra kerestek választ, hogy a békék mennyiben hatottak a térség országainak függetlenségére.

MEVORAH, B.: A Collection of Rabbinical Responsa from Balkan Countries (16th and 17th Centuries) Published in Communist Bulgaria (Rabbinusi rezponzoriumok gyűjteményének kiadása a kommunista Bulgáriában, a 16. és 17. századi balkán országokban). – EEQ. 16. 1982:2. 249–255.

A cikk a 16–17. században az Ottomán Birodalom területén élő zsidók társadalmi és kulturális életéhez jelentős adalékokat szolgáltatató gyűjteményes kiadás fontosságát ismerteti.

DEI MAIO, R.: Maria Theresa e i Gesuiti (Mária Terézia és a jezsuiták). – RSI. 1982 május, t. 94. f. 2. 435–455.

II. Frigyes és Mária Terézia uralkodása közötti párhuzam – a jezsuiták feltételezett befolyása – a jezsuiták internacionalizmusa és a pápának tartozó engedelmességük – Mária Terézia állásfoglalása a rend feloszlatásával kapcsolatban.

BURIAN, P.: Joseph II. und die nationale Frage: Die Sprachenpolitik (II. József és a nemzeti kérdés: a nyelvpolitika). – ZfO. 31. 1982:2. 191–199.

A szerző a jozefini nyelvpolitika célkitűzéseit vizsgálva elsősorban azokat a hatásokat veszi szemügyre, amelyek a Habsburg birodalom népeinek nemzeti állapota, nemzeti fejlődése szempontjából jelentősek voltak.

MOISUC, V.: Sfirșitul Imperiului Habsburgic (A Habsburg Birodalom vége). – MI. 1982:1. 28–32.

A nemzetközi erők és a birodalom népeinek akarata találkozott, amikor az Osztrák–Magyar Monarchia területén nemzeti államok jöttek létre.

FARRAR, L.L., Jr.: Reluctant Warriors: Public Opinion on War During the July Crisis 1914 (Vonakodó harcosok: közvélemény a háborúról az 1914 júliusi válság alatt). – EEQ. 16. 1982:4. 417–446.

A szerző szerint az I. világháború kitörésekor az európai népek nagy része pacifista eszméket kívánt követni. Megállapítása ellentétben áll azokkal a nézetekkel, amelyek szerint 1914 előtt általában sovíniszta, nacionalista, háborús úszító eszmék jellemezték a közép-európai népeket.

SANDERS, I.T.: Church-State Relationships in Southeastern Europe (with special reference to the Orthodox Church). (Egyház–állam kapcsolat Délkelet-Európában – különös tekintettel az orthodox egyházra). – EEQ. 16. 1982:1. 59–71.

A cikk az orthodox egyház szerepét vizsgálja a II. világháború előtt és után Bulgária, Görögország, Románia és Jugoszlávia területén.

DEÁK, L.: Francúsko-talianske zblížovanie a projekt Dunajského paktu, 1934–1935 (A francia–olasz közeledés és a Dunai Paktum, 1934–1935). – HČ. 30. 1982:3. 420–450.

Célja: akadályt állítani, ill. megakadályozni a náci expanzió közép-európai és balkáni terjeszkedését.

MURASKO, G.P. – NOSZKOVA, A.F.: K voproszu o perehodnom periode ot kapitalizma k szocializmu v sztrahon central'noj i jugo-vosztocnoj Evropü (A kapitalizmusból a szocializmusba való átmeneti időszak kérdéséről Közép- és Délkelet-Európában). – SzSz, 1982:6. 3–19.

A szerzőpáros a marxizmus klasszikusai és a Szovjetunió tapasztalatai alapján elemzi a kérdést.

Anglia

CROOK, D.: The later eyres (A késői eyre-k). – EHR. 1982. április, t. 97. f. 383. 241–268.

Törvényhozó és igazságszolgáltató gyűlések a 13–14. századi Angliában.

ALSOP, J.D.: The theory and practice of Tudor taxation (A Tudor-korszak adózásának elmélete és gyakorlata). – EHR. 1982. január, t. 97. f. 382. 1–30.

Alapvető modernizálódási folyamat a 16. században a középkori adózás korábbi gyakorlatában.

McINNES, A.: When was the English Revolution? (Mikor volt az angol forradalom?). – History. 67. 1982:221. 377–392.

A szerző vizsgálja a 17. századi angol alkotmány létrejöttének körülményeit, a királyi hatalom bukásának, a parlament létrejöttének következményeit.

FULBROOK, M.: The English Revolution and the revisionist revolt (Az angol forradalom és a revizionista felkelés). – SH. 7. 1982:3. 249–264.

A tanulmány azokat a koncepciókat ismerteti, amelyek, ellentétben a whig, a marxista és a szociológiai elméletekkel, tagadják a 17. századi angliai események „történelmi forradalom” jellegét.

MUSSON, A.E.: The British Industrial Revolution (A brit ipari forradalom). – History. 67. 1982:220. 252–258.

A szerző a 17–18. századi angol ipari forradalom kapcsán ma napvilágot látó

értékelések egyikével, Michael Fores véleményével száll szembe, aki azt vallja, hogy a szó technikai értelmében nem beszélhetünk forradalomról.

BEAN, R.: Customs, Job Regulation and Dock Labour in Liverpool, 1911–1939 (Vám, munkaszabályzat és kikötői munka Liverpoolban, 1911–1939 között). – IRSH. 27. 1982:3. 271–289.

Az angol ipar egyik konfliktusokkal leginkább terhelt területe a kikötő-ipar volt. Jelen cikk 1911 és 1939 közötti időben vizsgálja a liverpooli kikötőmunkások munkakörülményeinek alakulását a szakszervezeti mozgalmak és a munkaadók közötti viták, engedmények tükrében.

Csehszlovákia

SOPKO, J.: Stredoveké kódexy slovenskej proveniencie. I. Stredoveké latinské kódexy v slovenských knižniciach (Középkori szlovák eredetű kódexek. I. Középkori latin kódexek a szlovák könyvtárakban). Martin, 1981. Matica slovenská, 304., 24 képmell. – Ism.: Kop, B. – ČĀH. 30. 1982:2. 282–283.

A kötet 200 darab kéziratot tartalmaz (a 15. század végétől), amelyek egy része német, olasz és cseh eredetű.

Přehled dějin Ākoslovenska I/1., do roku 1526 (Csehszlovákia története I/1. köt. 1526-ig). Főszerk.: Purš, Jaroslav; Kropilák, Miroslav. Praha, 1980. 648., 100 krétarajz mell. – Ism.: Petráň, Josef. – ČĀH. 30. 1982:6. 892–896.

A négykötetesre tervezett szintézis I/1. kötete, amely a csehszlovák történetírás legújabb eredményeit összegzi a hetvenes évek elejéig. A magyar történet-szek szempontjából főleg a szlovákiai történetre vonatkozó fejezetek az érdekesek, amelyek szerzői: Marsina, Ratkoš és Vozár.

ENCYKLOPEDIA Slovenska (Szlovákia enciklopédiája), 4. köt. (N–Q) Bratislava, 1981. Veda K. 595. – Ism.: Horváth, P. – HĀ. 30. 1982:3. 455–459.

A hatkötetesre tervezett sorozat új kötetének részletes bemutatása.

HUML, V.: Ke studiu sídel nižší šlechty na Tábořsku a Vltavotýnsku ve 13–15. století (Tábor és Vltavotýn vidéki köznemesség, székhelyei a 13–15. században). – SbH. 29. 1982. 5–62.

A tanulmány szerzője áttekintést ad a vidék benépesedésének folyamatáról, gazdasági, társadalmi arculatának alakulásáról, természetesen a középnemesség szerepét előtérbe helyezve; a csatolt függelék 245 település fontosabb adatait összegzi.

ĀERNÝ, E.: Dosavadní výsledky a závěry historickogeografického význiklých středověkých osad a jejich plužin na Dražanské vrchovině (A dražani dombvidék leűnt középkori falvai és mezőgazdaságilag művelt határuk történeti-földrajzi vizsgálatának eddigi eredményei és a vizsgálatból levont következtetések). – HG. 20. 1982. 89–112.

A szerző az 1853–1981 között folytatott vizsgálatok eredményeit elemzi, s történeti jelentőségét értékeli.

BĚLINA, P.: K předpokladům vzniku husitství ve východních Čechách (A huszitizmus kialakulásának feltételei Kelet-Csehországban). – SbH. 1982. 29. 63–118.

A tanulmány a huszita mozgalomban jelentős, s bizonyos mértékig sajátos helyet betöltő Kelet-Csehországi helyzetet vizsgálja a huszita mozgalom kibontakozását megelőző évtizedekben.

HOFFMANNOVÁ, J.: Dějiny tiskářství v českých zemích v dosavadní literatuře (A cseh nyomdászat története az eddigi irodalom tükrében). – DvT. 15. 1982:2. 105–116.

Áttekintést ad a nyomdászat történetével foglalkozó irodalomról, a 15–16. század fordulójától egészen napjainkig.

BOHÁČ, Z.: Katastry – málo využitý pramen k dějinám osídlení (Kataszterek – a településtörténet eddig alig felhasznált forrásai). – HG. 20. 1982. 15–87.

A tanulmány – mélyebb gazdasági és társadalmi összefüggésekbe helyezve – a kataszterek forrásértékének néhány alapvető jelentőségére hívja fel a figyelmet.

LUMANS, V.O.: The Ethnic German Minority of Slovakia and the Third Reich, 1938–45 (Az etnikai német kisebbség Szlovákiában és a harmadik birodalom, 1938–1945). – CEH. 15. 1982:3. 266–296.

A tanulmány a Bohémia és Morávia területén élő szudéta német kisebbség helyzetét veti össze a szlovák területen élő német kisebbség sorsával.

Franciaország

MENACHE, S.: La naissance d'une nouvelle source d'autorité: l'université de Paris (A hatalom új forrásának kialakulása: a párisi egyetem). – RH. 544. 1982. október–december, 305–328.

Az egyetem politikai és ideológiai tevékenysége a 13–14. században, befolyása a középkori társadalom fejlődésére – az egyetemen belüli ellentétes befolyások hullámlása.

SOBOUL, A.: Sur les „curés rouges” dans la Révolution française („Vörös papok” a francia forradalomban). – AHRF. 54. 1982:249. 349–363.

Az 1789. október 21-i statárium „vörös zászló” néven vált ismertté. Ezt követően a francia forradalom több mozzanatát kísérte a vörös jelző, a vörös pap kifejezés ezzel szemben először 1901-ben hangzott el. A cikkben a „vörös pap” terminológia eredetét kutatja a szerző.

MARTINEZ, P.: A police spy and the exiled Communards 1871–1873. (Egy rendőr-kém és a Kommün emigrációban élő tagjai, 1871–1873). – EHR. 1982 január, t. 97. f. 382. 99–112.

A párisi Kommün után Londonba menekült emigrációra vonatkozó besúgó-jelentések a párisi Prefektúra levéltárában – a 4. sz. ügynök működése.

MARTIN, B.F.: The Courts, the Magistrature and Promotions in Third Republic France, 1871–1914 (Bíróságok, közhivatalok és előremenetel a harmadik francia köztársaság idején, 1871–1914). – AHR. 87. 1982:4. 977–1009.

A tanulmány a harmadik francia köztársaság közigazgatásában elterjedt korrupciót ismerteti és rámutat a köztársaság belső bomlásának főbb okaira.

WEBER, E.: Comment la Plitique Vint aux Paysans: A Second Look at Peasant Politiciation (Észrevétel a Politique Vint aux Payasans-hoz: a paraszt-politizálás újraértelmezése). – AHR. 87. 1982:2. 357–289.

A cikk a 19. századi francia paraszti réteg politikai szerepét elemzi.

Jugoszlávia

PETROVIC, R.: Fonto jugoslave per la storia dei rapporti jugoslavo-italiani nella prima guerra mondiale (Jugoszláv források az első világháború alatti jugoszláv–olasz kapcsolatok történetéhez). – SCo. 1982. június. t. 13. f. 3. 517–522.

Forráspublikációk, emlékiratok áttekintése.

Lengyelország

MACZAK, A.: Aspetti di storia del feudalesimo nella Plonis moderna (A feudalizmus történetének vonatkozása az újkori Lengyelországban). – QS. 1982. december, Nr. 51. 1055–1074.

A feudalizmus sajátos formája Lengyelországban – a többi európai országhoz viszonyítva hosszabb élete – hatása a 19–20. század kapitalista termelési viszonyai alakulására.

LEVINE, H.: Between Polish Autarky and Russian Autocracy: The Jews, the Propinacja, and the Rhetoric of Reform (A lengyel autarkia és az orosz arisztokrácia között: a zsidók, a propinacja és a reformretorika). – IRSH. 27. 1982:1. 66–84.

A szerző esettanulmányt közöl az alkoholkészítéssel, ill. alkoholkereskedéssel foglalkozó lengyel zsidó réteg (propinacja) 18. századi helyzetéről.

ZIKMUND, J.: Administrative Aspects of Urban and Regional Planing in Poland: 1944–1977 (Városi és vidéki tervezés közigazgatási aspektusai Lengyelországban 1944 és 1977 között). – EEQ. 16. 1982:2. 217–230.

A tanulmány 1944 és 1977 közötti időszakban vizsgálja a lengyel terveződés sajátosságait.

Magyarország

LUKAČKA, J.: Západné Tribecské podhorie do roku 1526 (A Tribecs-hegyalja nyugati vidéke 1526-ig). – HŠ. 26. 1982. 131–161.

A Közép-Nyitra vidéke gazdasági, társadalmi fejlődését elemzi a 10–15. században.

KAZIMÍR, Š.: Mincovámie v Bratislave v období feudalizmu (Pénzverés Pozsonyban a feudalizmus korszakában). – HČ. 30. 1982:2. 250–271.

A cikk a pozsonyi pénzverést a 11. századtól a 18. század elejéig kíséri figyelemmel, de a fő figyelmet a történetírás által ezideig elhanyagolt korszakra, a Mohácsi csata utáni korszak pozsonyi pénzverésének története feltárására fordítja.

IONAȘ, V.: Cetatea Deva (Déva vára). – MI. 1982:6. 33–35.

A vár tulajdonosai a 13–17. században.

GONȚA ALEXANDRU, I.: Mărfuri și negustori moldoveni în Transilvania în secolele XIV–XV. (Moldvai áruk és kereskedők Erdélyben a XIV–XV. században). – AIIA. A.D. Xenopol, 1982. 525–529.

Rudna, Beszterce és Brassó által kibocsátott jegyzékekből is kitűnik, hogy Erdély és Moldova kereskedelmi kapcsolatai számottevőek voltak. Az első, 1211-ben II. András-kori forrás szerint hatékony kereskedelmi kapcsolatokról lehet beszélni a három fejedelemség között. A 15. században megsokasodnak az erdélyi és moldvai fejedelmek által kiadott kiváltságlevél és jegyzék. Mindebből azt a következtetést vonja le a szerző, hogy az egykori Dácia területén megalakult három fejedelemség között soha sem volt éles határ.

CERNOVODEANU, P.: Atitudinea cercurilor conducătoare din Moldova fața de insurecția rákóciana, 1703–1711. (A moldvai uralkodó körök magatartása a Rákóczi-féle fegyveres felkeléssel szemben). – RI. 1982:2. 307–311.

A kisebb szabadsággal rendelkező Moldova kezdetektől fogva nagy rokonszenvvel figyelte a felkelést, de helyzetére való tekintettel, fegyveres segítséget nem tudott nyújtani.

RANCA, I.: Caracteristicile servituții iobăgești din centrul și rasaritul Transilvaniei în perioada elaborării ordonanței „Certa Puncta”, 1765–1769. (A jobbágyi szolgáltatások jellemzői Erdély középső és keleti részén, a „Certa Puncta” rendelet kidolgozása idején, 1765–1769). – RA. 1982:3. 222–231.

A szerző véleménye szerint a Mária Terézia által kiadott rendeleteket megelőző korszakban, az általános reform-szellem nem érvényesült Erdélyben.

Németország

TOCH, M.: Geld und Kredit in einer spätmittelalterlichen Landschaft. Zu einem unbeachteten hebräischen Schuldenregister aus Niederbayern, 1329–1332. (Pénz és hitel egy későközépkori tartományban. Egy figyelmen kívül hagyott Alsó-Bajorországból származó héber adólistához, 1329–1332). – DEAM. 38. 1982:2. 499–550.

Részletesen bemutatja a tanulmánya alapjául szolgáló forrást, a pénzhitel struktúráját, a vevők társadalmi rétegzettségét és lakhelyük szerinti szóródását, a pénzforgalmat, a szervezeti formákat (időpontok, összegek és biztosítások).

LUTZ, H.: Die deutsche Nation zu Beginn der Neuzeit. Fragen nach dem Gelingen und Scheitern deutscher Einheit im 16. Jahrhundert (A német nemzet az újkor kezdetén. A német egység sikerének és megghiúsulásának kérdései a 16. században). – HZ. 234. 1982:3. 529–560.

A szerző két időszakra bontva tárgyalja a német nemzet helyzetét, a német egység feltételeit. Az első a reformáció előtti időszak: 1490–1517; a második: 1518–1524.

PFLANZE, O.: Bismarcks Herrschaftstechnik als Problem der gegenwärtigen Historiographie (Bismarck uralmi technikája, a jelenlegi historiográfia problémája). – HZ. 234. 1982:3. 561–600.

A szerző azokat a modelleket és magyarázat-kísérleteket elemzi, amelyeket a történészek igen gyakran használnak Bismarck uralmi rendszerének jellemzésére, de amely fogalmak mégsem tisztázottak kellőképpen. Ilyenek pl.: „Negatív integráció”, „bonapartizmus”, „szociálimperializmus”.

GALL, L.: Bismarcks Preussen, das Reich und Europe (Bismarck Poroszországa, a birodalom és Európa). – HZ. 234. 1982:2. 317–336.

Bismarck Poroszországról alkotott képének bemutatása, a frigyesi hatalmi állam tradíciója és a nemesi uralom tradíciója.

EVANS, R.J.: Religion and Society in Modern Germany (Vallás és társadalom a modern Németországban). – ESR. 12. 1982:3. 249–288.

A cikk a 19. századi Németország társadalmi fejlődése és a vallásos világnézet közötti összefüggést kutatja. Rámutat a vallásos mentalitás és a katolikus–protestáns társadalmi különbségek közötti kapcsolatra, valamint a vallás és a kapitalista agrárfejlődés, a városiasodás és iparosodás közötti összefüggésekre.

ASCARELLI, R.: Il tempo del terzo Reich (A Harmadik Birodalom korszaka). – SSt. 1982:3. 555–564.

A hitleri Németország mítoszai, szimbólumai és retorikája – a weimari korszak örökségéből eredő manipulált történelemszemlélete – a korszakra vonatkozó historiográfia legújabb eredményei.

Románia

DAVID, P.: Alexandru cel Bun. – MI. 1982:1. 16–20.

A moldvai fejedelem kapcsolata a 15. században Havasalfölddel és Erdéllyel. Alexandru cel Bun, a diplomata és kulturális intézetek alapítója.

DAVID, Gh.: Un voevod nedraptătit? (Egy igazságtalan fejedelem?). – MI. 1982:6. 9–14, 19.

Petru Œchiopul (1574–79, 1582–91) nemcsak személyes viszony lévén került kapcsolatba Mátyás királlyal és családjával, hanem politikai pályafutását is befolyásolta a magyar király.

STANESCU, E.: Les Pays Roumains à la fin du XVIe siècle et le „Grand Dessein” de Michel le Brave: Nécessité et possibilité dans l’histoire universelle (Román államok a 16. század végén és Mihály vajda „nagy terve”: szükségszerűség és lehetőség az egyetemes történelemben). – EEQ. 14. 1982:1. 1–16.

A cikk az ún. Mihály vajda terv (Havasalföld, Erdély és Moldvaország egyesítésének) történelmi szükségszerűségét húzza alá.

BOIA, L.: Problema agrară în istoriografia românească la începutul secolului al XX-lea (Az agrárkérdés a román historiográfiában a 20. század elején). – RI. 1982:2. 257–273.

Az 1907-es általános román parasztfelkelés készítette a szakembereket arra, hogy a kérdésre különös gondot fordítsanak.

Spanyolország

KOSSOK, M.: Der aufgeklärte Absolutismus in Spanien. Zehn Thesen über Wesen und Funktion (A felvilágosult abszolútizmus Spanyolországban. Tíz tézis lényegéről és funkciójáról). – ZfG. 30. 1982:2. 111–130.

A felvilágosodás nagytekintélyű szakértője a felvilágosult abszolútizmus modern spanyol historiográfiáját vizsgálja, bemutatja a spanyol történetírás koncepcióját, vitáit az abszolútizmus lényegéről, ahol különösen III. Károly kormányzatának (1759–1788) szentelnek nagy figyelmet.

Szovjetunió

MIHAJLOV, E.: Kievskaja Ruszsziya (882–1132). (Kijevi Russz 882–1132). – IP. 1982:5. 45–73.

A szerző a Kijevi Russz keletkezésének problémáival foglalkozik.

GORSZKIJ, A.A.: K voproszu o predposzülkah i szocsnoszti geneziszsa feodalizma na Ruszi (Az oroszországi feudalizmus keletkezésének eredete és jellege). – VMU. 1982:4. 72–81.

Az obszcina felszámolásáról és a családi nyagbirtok keletkezési folyamatáról.

GOLDBERG, A.L.: Isztorija Roszszii v inosztrannüh izdanijah XVI–XVII vekov (Oroszország története a XVI–XVII. századi külföldi kiadványokban). – ISzSzSzR. 1982:2. 103–117.

A publikáció a leningrádi Szaltükov-Scsedrin Könyvtár gyűjteményében található nyugat-európai forrásértékű kiadványokat ismerteti.

GEYER, D.: Der Aufgeklärte Absolutismus in Russland. Bemerkungen zur Forschungslage (A felvilágosult abszolútizmus Oroszországban. Megjegyzések a kutatás helyzetéről). – JGO. 30. 1982:2. 176–189.

A felvilágosult abszolútizmus orosz változatával foglalkozó szovjet és német munkák számbavétele.

KOMAROV, A.A.: Razvitie takticseszkoj müszli v ruszszkoj armii v 60–90-h godah XVIII v. (A taktika eszméjének a fejlődése az orosz hadseregben az 1760–1790-es években). – VMU. 1982:3. 57–66.

Az orosz hadművészet 18. századi virágkorát a gyalogság taktikájának elemzésével bizonyítja a cikk.

KABUZAN, V.M.: Kreposztное kreszt'jansztvo Roszszii v XVIII–50-h godah XIX veka. Csiszlenoszt', szosztav i razmescsenie (Az oroszországi jobbágyság a 18. századtól a 19. század 50-es éveig. Számszerűség, összetétel, elhelyezkedés). – ISzSzSzR. 1982:3. 67–85.

Az I–X. összeírások alapján végzett számítások elemzését, az adatok táblázatos értelmezését közli a szerző (az I. összeírás 1737-ben, a X. – 1860-ban volt.).

RAHMATULLIN, M.A.: Zakonodatel'naja praktika carszkogo szamoderzszavija: Ukaz ot 8 nojabrja 1847 goda i popütki ego primenenija (A cári önkényuralom törvényhozó gyakorlata: Az 1847. november 8-iki törvény és az alkalmazásával kapcsolatos törekvések). – ISzSzSzR. 1982:2. 35–52.

A rendeletet hozó uralkodó nem humanitárius, hanem szigorúan prakticista céloktól vezetette akarja a jobbágyi kötelekeket lazítani, a növekvő társadalmi feszültséget csökkenteni. A tanulmány kitér mind a paraszti, mind a nemesi reagálásra.

SACILLO, K.F.: Iz isztorii oszvoboditel'nogo dvizsenija v Roszszii v nacsale XX veka (Az orosz felszabadító mozgalom XX. század eleji történetéből). – ISzSzSzR. 1982:4. 51–70.

A szerző az orosz liberális és forradalmi pártok 1904 szeptember–októberi párizsi konferenciájáról publikál, amely fejlemény a szakirodalomban gyakorlatilag feltáratlan.

ABRAMOVA, N.G.: Iz isztorii inosztrannüh akcionernüh obszcsesztv v Roszszii (A külföldi részvénytársaságok Oroszországban). – VMU. 1982:3. 79–89.

Az 1905–1914-es évek alatt az angol, a francia és a belga részvénytársaságok oroszországi működése, vállalkozásai, beruházásai.

Iz isztorii ékomicsecszkoj vzaimopomoscsi szovetszkij reszpublik. Vsztupitel'naja sztat'ja i primecsanija I.N. Vladimircseva i N.V. Mihajlovoj (A szovjet köztársaságok kölcsönös gazdasági segítségnyújtásáról. Bevezető és jegyzetek: Vladimirovcev I.N. és Mihajlova N.V.). – VI. 1982:11. 95–106.

A két történész 17 olyan levelet, táviratot vagy megállapodás szövegét közli, amelyek 1918–22 között keletkeztek és először kerülnek a nagy nyilvánosság elé.

CÜBUL'SZKIJ, V.A.: Iz isztorii szovetszkoj birzsevoj torgovli (A szovjet tőzsdekereskedelem történetéből). – ISzSzSzR. 1982:2. 118–126.

Az 1921–30-as esztendőkbén zajló NEP-korszak egyik legfontosabb intézkedése volt – amelyet Lenin kezdeményezett a piaci anarchia megfékezésére – a nagykereskedelem tervszerű szabályozása.

U.S.A.

POST, Ch.: The American Road to Capitalism (Az amerikai út a kapitalizmusba). – NLR. 133. 1982. május–június, 30–51.

A tanulmány összefoglalja az Egyesült Államok 1790–1877 közötti kapitalista fejlődéséről vallott elméleti és történettudományi nézetek lényegét.

GREENBERG, D.: Reassessing the Power Patterns of the Industrial Revolution: An Anglo-American Comparison (Az ipari forradalom erőviszonyainak újraértékelése: az angol–amerikai séma összehasonlítása). – AHR. 87. 1982:5. 1237–1261.

A tanulmány azt vizsgálja, hogy a gőzerő feltalálásának és fejlődésének egyetlen útja milyen társadalmi és szerkezeti változásokot idézett elő az amerikai, illetőleg az angol társadalomban.

AGLIETTA, M.: World Capitalism in the Eighties (Világkapitalizmus a nyolcvanas években). – NLR. 136. 1982. november–december, 5–42.

A tanulmány a monopolisztikus szabályozás nemzetközi kohéziójának, az amerikai fizetési egyensúly szerepének, az ipari szervezetek konvergenciájának, az infláció jelenségének, az olajárrobbanásnak és általában a nemzetközi deficitgazdálkodás genézisének aspektusait vizsgálja.